ॐ

Vaamshii

An aid to accurate pronunciation of the Bhagavad Gita

Sudarshan Ravi · allbig.in · free distribution

*Sudarshan**Vaamshii**Bhagavad Gita*

Vaamshii

वांशी

An aid to accurate pronunciation of the Bhagavad Gita

Sudarshan Ravi

ACKNOWLEDGEMENTS

With the sincere support of Darshana Kamte, who has guided and accompanied me in this project, I present this style, 'Vaamshii'. I gratefully acknowledge her efforts in meticulously typing many of the adhyayas, for proofreading and providing expert critical remarks, in order to uphold the integrity of the style.

I thank my Samskrta teacher, Dr.Pushpalata, from the bottom of my heart, for allowing the fountain of knowledge to gracefully flow into me. I similarly thank my Veda Guru, Veda Brahma Shri Sampige Srinivasa Murthy, for blessing me with the knowledge of the vedic style of recitation.

Sincere gratitude is expressed to my sister, Deepika, whose morale boosting was indispensible; she ever cheered for me!

I dedicate this book to my dearest parents, Nalinakshi and Ravi, for in doing so, can I even begin to repay the enormous debt of privilege, character and gratitude I owe to them!

May Shree Bhagavaan bless us and lead us from darkness unto Light!

Copyright © 2024 Sudarshan Ravi

All rights reserved.

Printed by

CONTENTS

ACKNOWLEDGEMENTS 2

PREFACE 5

REPRESENTING SAMSKRTAM IN THE DEVANAGARI SCRIPT 6

DERIVING THE VAAMSHII 11

1st adhyaya 13

2nd adhyaya 20

3rd adhyaya 30

4th adhyaya 37

5th adhyaya 43

6th adhyaya 48

7th adhyaya 55

8th adhyaya 59

9th adhyaya 63

10th adhyaya 69

11th adhyaya 75

12th adhyaya 84

13th adhyaya 87

14th adhyaya 92

15th adhyaya 96

16th adhyaya 100

17th adhyaya 103

18th adhyaya 108

ABOUT THE AUTHOR 119

BIBLIOGRAPHY 120

PREFACE

It was seen that many people, from all sections of society, irrespective of their class, creed, background, religious differences, language, upbringing, are thirsting to learn the Bhagavad Gita(BG). But they generally struggle with the problem of mispronunciation or the fear of it, as Samskrtam can get messy at times with various sandhis, samaasas and chandas.. Hence, many refrain from even making the effort.

BG being a Smriti text, a text derived in the spirit of Vedas, a text worthy of securing into memory, a text that breathes life into people's spiritual world, a text that is one among the Prasthana traya, a text that is magical in its sounds, a simple eloquent text which marries spiritualism with materialism; is desperately sought. A style which simplified this problem and hopefully came as a solution, was required.

We believe that with Samskrtam being a phonetic language, and with sound therapy re-emerging as the belief/ proof in the therapeutic strength of vibrations of Samskrtam words, the

correct pronunciation of Bhagavad Gita shlokas can propel people out of their miseries and enhance their spiritual growth.

By taking inspiration from the Vedic style of recitation, and with some applicable grammar rules, a new style of reading the text was concocted, with of course, the grace of the Guru. Having tested this method on many subjects (students of age group 8-80), the results suggested that it caters easily to all Devanagari script knowers and could immaculately recite at the first (and in a few cases, second) try.

Hence this method,with the sole good will to help people with such proper recitation, was to expand and reach out to those interested. Thus was born Vaamshii. This method of breaking words for precise pronunciation can be adopted to chant or recite any other poetic text in Samskrtam. The entire BG, with all the 18 chapters, are presented here before you.

Who will this book benefit?

- Beginners of Devanagari script

- Sanskrit learners

- Hindi speaking audience

- Children enthusiastic about BG memorization

- Gita learners

- Gita advanced learners who already know Gita but want to refine and polish it in a Vedic style with proper intonations

- Any shloka-learner can apply this method of splitting words to other texts

Herein, a warmup with a very cursory introduction to Devanagari script, just to ensure the readers and users are on board the same ship.

REPRESENTING SAMSKRTAM IN THE DEVANAGARI SCRIPT

स्वराः svara -vowels

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ए ऐ ओ औ

व्यञ्जनानि Vyanjana- consonants

क् ख् ग् घ् ङ्

च् छ् ज् झ् ञ्

ट् ठ् ड् ढ् ण्

त् थ् द् ध् न्

प् फ् ब् भ् म्

य् र् ल् व् श् ष् स् ह्

ळ्- L. Does not occur in the BG, but is present in the alphabet.

गुणित gunita = vyanjana +swara

क्+ अ - क

क्+ इ - कि....

ह् +ए - हे

For example:

ग् + स्वराः = ग गा गि गी गु गू गृ गॄ ग्लृ, गे गै गो गौ

सँय्युक्त Conjuncts =Vyanjana +vyanjana

For example:

क्+ष् = क्ष्

त् +र् = त्र्

श्+ र् = श्र्

ज् +ञ् = ज्ञ्

द् +य् = द्य्

् (halant symbol) represents the vyanjana alone i.e. the half-syllabled consonant.

People must be familiar with क्त, ज्ञ, त्र, क्ष, and other such similar conjuncts, and their pronunciations.

Appendices अयोगवाहाः

ः विसर्ग visarga

Convention followed in this style -

Visarga is pronounced with a ह् and the closest relative of the vowel preceding it

जः = ज् +अ+ ः: Pronounced as j- a- ha

ऐः = ऐ +ः: Ai - hi

औः = औ +ः Au +hu

ओः - ओ+ः O +ho(shortened O)

एः - ए +ः E +he (shortened E)

ऋः = ऋ +ः Pronounced as R-h

Full visarga uccharana before क्ष will be put in bracket

For example: सम दुःख सुखः(ह) क्षमी

Visarga in words like दुःख, and at the end of sentences are to be left as is.

We will do the parasavarna sandhi every where possible.

Anusvara अनुस्वार ं

The Convention followed here is as follows:

ं pronounced as म् M

Here, occurs after a vowel and before either

{ र् श् ष् स् ह् }

Upadhmaniya उपध्मानीय #

Convention used here is:

It is pronounced as 'f'.and occurs when a visarga precedes a प्/फ्

ः +प्/फ्> # प्/फ्

Also represented symbolically as : (फ़्

जिह्वामूलीय % jihvamuliya

Convention followed here is

Pronounced as (hkh) (like the gutteral in Persian and Arabic languages)

ः + क्/ख् ->. %क्/ख्

Also represented as : (ख़्)

Semivowels

These are three in number. ँय्, ँल्, ँव्

Which is the Nasalised anusvaara along with the य्, ल्,व् respectively

Example - सँय् युक्त pronounced approximately as Sa ~y yukta ; With a nasalised sound in ~y.

Avagraha अवग्रह s/$

No special pronunciation, maybe pronounced more explicitly by just a halfsyllabled elongation of the vowel preceding it. They are placeholders for the “a” sound.Represented as s /$ here.

These were some fundamental guidelines to the script followed.

Further detailed description is to be obtained from elsewhere and fully internalised through practise.

For example the half conjunct representations of vyanjana, such as

घ्र घ् र. , द्ध्य = द् ध् य, र्ग = र् ग, र्ऋति - र् ऋ त् इ, ञ्ज्ञ - ञ् ज् ञ are to be known thoroughly and practised well.Only after such a script has been

known like the back of one’s hand, should one proceed with this style.

Also note the convention here:

ह्म = ह् म is pronounced as mha, mmha, with less emphasis on the h

Similarly in

ह्न- ह् न. Is pronounced as nha, nnha, with less emphasis on the h.

ह्ण - ह् ण as Nha, Nnha

However these are the only expections to the otherwise perfectly phonetic language, Samskritam. As is written, so is spelled, so is pronounced, and so is meant. Whichever consonant occurs first in the conjunct, that is pronounced first and as a half syllable.

The priority is **“Top to bottom + left to right”**

the र् as the आर्ता is read first as aa + r +t + aa

कात्स्न्र्यम् = क् आ र् त् स् न् य् अ म्

In this text the refrain at the beginning for every canto is

ॐ श्री परमात् मने नमः || अथ........$ध्यायः ||...............योगः

And the footer is

ॐ तत् सदिति श्रीमद् भगवद् गीतासु उपनि षत्सु ब्रह्म विद्यायाम् योग शास्त्रे श्रीकृष्णार् जुन सवँ् वादे ....योगो नाम ....$ध्यायः ||

All shlokas are numbered. The text has 700shlokas.

The majority of them (about 700-50 = 650) shlokas are in अनुष्टुभ् छन्दस्. so it is advised that all such shlokas are sung in the same tune. A few shlokas (~50shlokas) are in other meters. Some are in उपेन्द्रवज्रा(u), इन्द्रवज्रा (i),उपजातम् , शालिनी (s) variants of the त्रिष्टुभ् meter. They are sung respectively in such other tunes.

There are several places where the original text of BG itself has broken a few rules of prosody, and also at a few places transgresses the syntactical boundaries of Paninian Grammar. They are thus, not mistakes of वांशी. Such transgressions are denoted by (!!). All the shlokas will be in मणिस्रक् except those which are meant to be recited together,to protect the Chandas or if it is a compound word(samasta pada).

Changes in chandas will be noted with an *. The shloka's meter is denoted in parentheses and the vruttam is abbreviated. For example, [11.31]

* (I u I u)

आख्या हि मे को भवा नुग् ररूपः

नमोऽस्तु ते देव वरप्र सीद

विज्ञातु मिच्छामि भवन्त माद्यम्

न हिप् रजा नामि तवप् रवृत्तिम् ३१

After using the style वांशी for beginners purposes, the shlokas must be recited as a congruent whole.The shlokas, as are quartets, also in a style named (coined by the author) मणिस्रज् , are to be recited, independently as four lines.]

श्री भउ is an acronym for श्रीभगवान् उवाच

अ उ - is an acronym for अर्जुन उवाच

स उ is an acronym for सञ्जय उवाच

DERIVING THE VAAMSHII

- Syllables up to a maximum of 3, and very rarely 4 are grouped together.

2) पर सवर्ण सन्धि,विसर्ग श्चुत्व, सत्व, and other such sandhis operated everywhere possible, except if it is violated in the original itself. [Like -11.48]

संन्यासं कर्मणां कृष्ण सन् न्यासङ् कर्म णाङ् कृष्ण [5.1]

3) use a quartet- "मणिस्रज्" style

Except where there is a necessity to preserve Chandas or if it's a fully compounded word.

Ex- सुहृन्मित्रार्युदासीनमध्यस्थद्वेष्यबन्धुषु [6.9]

And

परस् तस्मात्तु भावोऽन्योऽव्यक्तोऽव्यक्तात् सनातनः [8.20]

4) Broken down compound words into, **easily readable *not necessarily meaningful*** but **simpler comprising** words.

Ex- मनोरथ मनो रथ

ब्रह्मनिर्वाणम् ब्रह्म निर्वाणम्

5) The following conjunct letter is adopted by the previous word

Ex- [4.40]

अज्ञश्चाश्रद्धानश्च > अज्ञश् चाश्रद् दधानश् च

क्षेत्रक्षेत्रज्ञसंयोगात् > क्षेत्रक् षेत्रज्ञ सयँ् योगात्

the splitting is based on ease of reading and complying with the frorementioned rules.

6) As far as possible, when a swara is preceded by a vyanjana, samhita (simply joining to make gunitakshara) is done. Hence even in splitting, the same rule applies.

So [2.10]

सेनयोरुभयोर्मध्ये is split as

सेनयो रुभयोर् मध्ये Instead of सेनयोर् उभयोर् मध्ये

7) **Everywhere in this style, the emphasis is laid on pronunciation only and never on the meaning.** No attempts to decifer/interpret meaning should be made with respect to shlokas written in this style. The meanings however, should be learnt from other sources such as from Gita press editions, bhashyas and others.

8) This style should be practised well and used as crutches only up to the point where the flow of words becomes uninterrupted and unforced.The split words must come together in holy union by the glue of practice,until the breaks disappear altogether. Recitation of the split words with pauses is acceptable only as beginners,but it must be taken to completion when the words come gently and fluently.

Usage of this style to diminish or denigrade the BG or to colour it as such an attempt is highly condemnable. This is to be used only after a certain maturity and proficiency in basic Devanagri has been earned. Using it for parayanas at the amateur level is strictly discouaged.

Video tutorials are available on the youtube channel ‘Samskrta Nandini’

https://www.youtube.com/playlist?list=PL0dc88ntkcreg7MEpxvjZ9LsPPF14wp7-

Mail us at samskrta.nandini10@gmail.com for any concerns and please do raise critcisms and point any corrections. We, though acknowledge there can be no perfection, still strive towards it.

Om Shree Krishnaarpanam astu!!

ðððððððððððððððððððððð

1st adhyaya

ॐ श्री परमात् मने नमः

अथप् रथमोऽ ध्यायः

अर्जुन विषाद योगः

धृत राष्ट्र उवाच

धर्मक् षेत्रे कुरुक् षेत्रे

समवे तायु युत्स वः

माम का# पाण्डवाश् चैव

किम कुर्वत सञ् जय १

सञ् जय उवाच

दृष्ट्वा तु पाण्डवा नीकम्

व्यूढन् दुर्योध नस्तदा

आचार्य मुप सङ् गम्य

राजा वचन मब्र वीत् २

पश् यैताम् पाण्डु पुत्राणाम्

आचार्य महतीञ् चमूम्

व्यूढान् द्रुपद पुत्रेण

तव शिष्येण धीमता ३

अत्र शूरा महेष् वासाः

भीमार् जुन समा युधि

युयु धानो विराटश् च

द्रुपदश् च महा रथः ४

धृष्ट केतुश् चेकि तानः

काशी राजश्च वीर्यवान्

पुरु जित् कुन्ति भोजश्च

शैब्यश् च नर पुङ्गवः ५

युधा मन्युश् च विक्रान्तः

उत्तमौ जाश्च वीर्यवान्

सौभद्रो द्रौप देयाश्च

सर्व एव महा रथाः ६

अस्माकन् तु विशिष् टा ये

तान् निबोधद् विजोत्त म

नाय कामम सैन्यस्य

सञ्ज्ञार् थन्तान् ब्रवीमि ते ७

भवान् भीष्मश्च कर्णश्च

कृपश्च समितिञ् जयः

अश्वत् थामावि कर्णश्च

सौम दत्तिस् तथैव च ८

अन्ये च बहवश् शूराः

मदर्थेत् यक्त जीविताः

नाना शस्त्रप् रहरणाः (!!)

सर्वे युद्ध विशा रदाः ९

अपर् याप्तन् तदस् माकम्

बलम् भीष् माभि रक्षितम्

पर्याप् तन् त्विद मेते षाम्

बलम् भीमा भिरक्षि तम् १०

अयने षुच सर्वेषु

यथा भागम वस्थिताः

भीष्म मेवाभि रक्षन्तु

भवन्तस् सर्व एव हि ११

तस्य सञ्जन यन् हर्षम्

कुरु वृद्ध# पिता महः

सिंह नादँव् विनद् योच्चैः

शङ्खन् दध्मौ प्रताप वान् १२

ततश् शङ्खाश् च भेर्यश्च

पणवा नकगो मुखाः

सहसै वाभ्य हन्यन्त

स शब्दस् तुमुलोऽ भवत् १३

ततश् श्वेतैर् हयैर् युक्ते

महतिस् यन्दनेस् थितौ

माधव# पाण्डवश् चैव

दिव्यौ शङ्खौ प्र दध्मतुः १४

पाञ्च जन्यं हृषी केशः

देव दत्तन् धनञ् जयः

पौण्ड्रन् दध्मौ महा शङ्खम्

भीम कर्मा वृको दरः १५

अनन्त विजयं राजा

कुन्ती पुत्रो युधिष् ठिरः

नकुलस् सह देवश् च

सुघोष मणिपुष् पकौ १६

काश्यश्च परमेष् वासः

शिखण्डी च महा रथः

धृष्टद् युम्नो विरा टश्च

सात्यकिश् चाप राजितः १७

द्रुपदो द्रौप देयाश् च

सर्व श# पृथिवी पते

सौभद्रश् च महा बाहुः

शङ्खान् दध्मु# पृथक् पृथक् १८

स घोषो धार्त राष्ट्राणाम्

हृदया निव् यदार यत्

नभश् च पृथिवीञ् चैव

तुमुलो व्यनु नादयन् १९

अथव् यवस् थितान् दृष्ट्वा

धार्त राष्ट्रान् कपिध्व जः

प्रवृत् ते शस्त्र सम्पाते

धनु रुद्यम्य पाण्डवः २०

हृषीके शन् तदा वाक्यम्

इद माह मही पते -

अ उ

सेनयो रुभयोर् मध्ये

रथं स्थापय मेच्$ युत २१

यावदे तान् निरीक्षेऽ हम्

योद्धु कामा नवस् थितान्

कैर् मया सह योद् धव्यम्

अस्मिन् रण समुद्य मे २२

योत्स्य माना नवेक्षेऽ हम्

य एतेऽत्र समा गताः

धार्त राष्ट्रस्य दुर् बुद्धेः

युद्धेप् रिय चिकीर् षवः २३

स उ

एव मुक्तो हृषी केशः

गुडाके शेन भारत

सेनयो रुभयोर् मध्ये

स्थाप यित्वा रथोत् तमम् २४

भीष्मद् रोणप् रमुख तः (!!)

सर्वेषाञ् च महीक्षि ताम्

उवाच पार्थ पश्यै तान्

सम वेतान् कुरू निति २५

तत्रापश् यत् स्थितान् पार्थः

पितॄन थ पिता महान्

आचार्यान् मातुलान् भ्रातॄन्

पुत्रान् पौत्रान् सखींस्त था २६

श्वशुरान् सुहृदश् चैव

सेनयो रुभयो रपि

तान् समीक्ष्य स कौन्तेयः

सर्वान् बन्धू नवस्थि तान् २७

कृपया परया विष्टः

विषीदन् निद मब् रवीत्

अ उ

दृष्ट् वेमं स्वजनङ् कृष्ण

युयुत् सुं समुपस् थितम् २८

सीदन्ति मम गात्राणि

मुखञ् च परिशुष् यति

वेपथुश् च शरीरे मे

रोम हर्षश् च जायते २९

गाण्डीवं स्रंसते हस्तात्

त्वक् चैव परि दह्यते

न च शक्नोम् यवस्था तुम्

भ्रमती वच मे मनः ३०

निमित्ता नि च पश्यामि

विपरी तानि केशव

न चश् रेयोऽनु पश्यामि

हत्वा स्वजन माहवे ३१

न काङ् क्षे विजयङ् कृष्ण

न च राज्यं सुखानि च

किन् नो राज् येन गोविन्द

किम् भोगैर् जीविते न वा ३२

येषा मर्थे काङ् क्षितन् नः

राज्यम् भोगास् सुखानि च

त इमेऽ वस्थिता युद्धे

प्राणांस् त्यक्त्वा धनानि च ३३

आचार्या# पितर# पुत्राः

तथैव च पिता महाः

मातुलाश् श्वशुरा# पौत्राः

श्यालास् सम्बन्धि नस्तथा ३४

एतान् न हन्तु मिच् छामि

घ्नतोऽपि मधु सूदन

अपित्रै लोक्य राज्यस्य

हेतो% किन्नु मही कृते ३५

निहत्य धार्त राष्ट्रान् नः

का प्रीतिस् स्याज् जनार् दन

पाप मेवाश्र येदस्मान्

हत्वै ताना तता यिनः ३६

तस्मान् नार्हा वयं हन्तुम्

धार्त राष्ट्रान् स्व बान्धवान्

स्वजनं हि कथं हत्वा

सुखिनस् स्याम माधव ३७

यद्यप् येते न पश् यन्ति

लोभोप हत चेतसः

कुलक्ष यकृतन् दोषम्

मित्रद् रोहे च पातकम् ३८

कथन् नज्ञे यमस् माभिः

पापा दस्मान् नि वर्तितुम्

कुलक्ष यकृतन् दोषम्

प्रपश्यद् भिर् जनार् दन ३९

कुलक्ष ये प्रणश् यन्ति

कुल धर्मास् सना तनाः

धर्मे नष्टे कुलङ् कृत् स्नम्

अधर्मोऽ भि भवत्यु त ४०

अधर् माभिभ वात् कृष्ण

प्रदुष्यन् तिकुलस् त्रियः

स्त्रीषु दुष्टासु वार्ष् णेय

जायते वर्ण सङ्करः ४१

सङ्करो नरका यैव

कुलघ् नानाङ् कुलस्य च

पतन्ति पितरोह् येषाम्

लुप्त पिण्डोद कक् रियाः ४२

दोषै रेतै % कुलघ्ना नाम्

वर्ण सङ्कर कारकैः

उत्साद् यन्ते जाति धर्माः

कुल धर्माश् च शाश्वताः ४३

उत्सन् नकुल धर्मा णाम्

मनुष्या णाञ् जनार् दन

नरकेऽ नियतँव् वासः

भवतीत् यनु शुश्रुम ४४

अहो बत महत् पापम्

कर्तुवँ व्य वसिता वयम्

यद्राज्य सुख लोभेन

हन्तुं स्वजन मुद्यताः ४५

यदि मामप् रती कारम्

अशस् त्रं शस्त्र पाणयः

धार्त राष्ट्रा रणे हन्युः

तन्मे क्षेम तरम् भवेत् ४६

स उ

एवमुक् त्वार्जुनस् सङ्ख्ये

रथोपस् थयुपा विशत्

विसृज्य सशरञ् चापम्

शोक सँव् विग्न मानसः ४७

ॐ तत् सदिति, श्रीमद् भगवद् गीतासु, उपनि षत्सु,ब्रह्म विद्यायाम्,योग शास्त्रे,श्रीकृष्णार् जुन सँव् वादे, अर्जुन विषाद योगो नाम, प्रथमोऽ ध्याय:

2nd adhyaya

ॐ श्री परमात् मने नमः

अथद् वितीयोऽध्याय:

साङ् ख्य योगः

स उ

तन् तथा कृपया विष्टम्

अश्रु पूर्णा कुलेक्ष णम्

विषी दन्त मिदँव् वाक्यम्

उवाच मधु सूदनः १

श्री उ

कुतस् त्वा कश्म लमिदम् (!!)

विषमे समुपस् थितम्

अनार्य जुष्ट मस्वर् ग्यम् (!!)

अकीर् तिकर मर्जुन २

क्लैब् यम्मा स्म गम#पार्थ

नैतत् त्वय्युप पद्यते

क्षुद्रं हृदय दौर् बल्यम्

त्यक् त्वोत् तिष्ठ परन् तप ३

अ उ

कथम् भीष्म महं सङ्ख्ये

द्रोणञ् च मधु सूदन

इषु भि# प्रति योत् स्यामि

पूजार् हावरि सूदन ४

* (u s I I)

गुरू नहत्वा हि महा नुभावान्

श्रेयो भोक्तुम् भैक्ष्य मपीह लोके(!!)

हत्वार् थकामां स्तु गुरू निहैव

भुञ्जीय भोगान् रुधि रप् रदिग्धान् ५

* (? ? I ?)

न चैतद् विद् म% कतरन् नो गरीयः

यद् वा जयेम यदि वा नो जयेयुः

यानेव हत्वा न जिजी विषामः

तेऽवस् थिता# प्रमुखे धार्त राष्ट्राः ६

*(I s s s)

कार्पण् यदोषो पहतस् स्वभावः

पृच्छामित् वान् धर्म सम्मूढ चेताः

यच् छ्रेयस् स्यान् निश् चितम् ब्रूहि तन् मे

शिष्यस् तेऽहं शाधि मान् त्वाम् प्रपन् नम् ७

*(u I u I)

न हिप्र पश्यामि ममाप नुद् यात्

यच् छोक मुच् छोषण मिन्द्रिया णाम्

अवाप्य भूमा वस पत्न मृद्धम्

राज्यं सुराणा मपि चाधि पत्यम् ८

स उ

एवमुक् त्वा हृषी केशम्

गुडा केश# परन् तपः

न योत्स्य इति गोविन् दम्

उक् त्वा तूष्णीम् बभूव ह ९

तमु वाच हृषी केशः

प्रहसन् निव भारत

सेनयो रुभयोर् मध्ये

विषी दन्त मिदँव् वचः १०

श्री उ

अशोच् यानन् वशोचस् त्वम्

प्रज्ञा वादां श्च भाषसे

गतासू नगता सूंश्च

नानु शोचन्ति पण्डिताः ११

नत् वेवाहञ् जातु नासम्

नत् वन् नेमे जना धिपाः

न चैव न भविष् यामः

सर्वे वय मत# परम् १२

देहिनोऽ स्मिन् यथा देहे

कौमारँय् यौव नञ् जरा

तथा देहान् तरप् राप् तिः

धीरस् तत्र न मुह् यति १३

मात्रा स्पर्शास् तु कौन्तेय

शीतोष् ण सुख दुःख दाः

आगमा पायिनोऽ नित्याः

तांस् तितिक् षस्व भारत १४

यं हि नव् यथयन् त्येते

पुरुषम् पुरुषर् षभ

सम दुःख सुखन् धीरम्

सोऽमृतत् वाय कल्पते १५

ना सतो विद्यते भावः

ना भावो विद्यते सतः

उभयो रपि दृष्टोऽ न्तः

त्वनयोस् तत् त्व दर्शि भिः १६

अवि नाशि तु तद् विद् धि

येन सर्व मिदन् ततम्

विनाश मव्य यस्यास्य

न कश् चित् कर्तु मर्हति १७

अन्त वन्त इमे देहाः

नित्यस् योक्ताश् शरी रिणः

अनाशि नोऽप्र मेयस्य

तस्माद् युध्यस् वभा रत १८

य एनँव् वेत् ति हन्ता रम्

यश् चैनं मन्यते हतम्

उभौ तौ न वि जानीतः

नायं हन्ति न हन्यते १९

*(u s u u)

न जायते म्रियते वा कदाचित् (!!)

नायम् भूत्वा भविता वा न भूयः(!!)

अजो नित्यश् शाश्वतोऽ यम् पुराणः (!!)

न हन् यते हन्य माने शरीरे २०(!!)

वेदा विनाशि नन् नित्यम्

य एन मजमव् ययम्

कथं स पुरुष# पार्थ

कङ् घातय ति हन्ति कम् २१

*(I u u I)

वासांसि जीर्णा नियथा विहाय

नवानि गृह्णाति नरोप राणि

तथा शरीरा णिविहा यजीर् णान्- यन्यानि सयँ याति नवानि देही २२

नैनञ् छिन्दन्ति शस् त्राणि

नैनन् दहति पावकः

न चैनङ् क्लेदयन् त्यापः

न शोष यति मारुतः २३

अच्छेद् योऽयम दाह् योऽयम्

अक्लेद् योऽ शोष्य एव च

नित्यस् सर्व गतस् स्थाणुः

अचलोऽ यं सना तनः २४

अव्यक्तोऽ यमचिन् त्योऽयम्

अवि कार्योऽ यमुच् यते

तस्मा देवँव् विदित् वैनम्

नानु शोचितु मर्हसि २५

अथ चैनन् नित्य जातम् (!!)

नित्यवँ् वा मन्यसे मृतम्

तथा पित्वम् महा बाहो

नैवं शोचि तुमर् हसि २६

जातस्य हिध्रु वो मृत्युः

ध्रुवञ् जन्म मृतस्य च

तस्मा दपरि हार्ये ऽर्थे

नत्वं शोचि तुमर् हसि २७

अव्यक्ता दीनि भूतानि

व्यक्त मध्यानि भारत

अव्यक्त निध नान्येव

तत्र का परि देवना २८

*(I, ?, I s)

आश् चर्य वत् पश्यति कश् चिदेनम्

आश् चर्य वद् वदति तथैव चान्यः

आश् चर्य वच् चैन मन्यश् शृणोति (!!)

श्रुत्वाप् येनँव् वेद नचैव कश्चित् २९(!!)

देही नित्य मवध् योऽ यम्

देहे सर्वस् यभा रत

तस्मात् सर्वाणि भूतानि

नत्वं शोचि तुमर् हसि ३०

स्व धर्म मपि चा वेक्ष्य

न विकम्पि तुमर् हसि

धर्म्याद् धि युद्धाच् छ्रेयोऽन्यत् (!!)

क्षत्रियस् यन विद् यते ३१

यदृच् छया चोप पन्नम् (!!)

स्वर्गद् वार मपा वृतम्

सुखिनः(ह) क्षत्रिया# पार्थ

लभन् ते युद् ध मीदृशम् ३२

अथ चेत् त्वमि मन् धर्म्यम्

सङ्ग्रा मन् नकरिष् यसि

ततस् स्वधर्मङ् कीर्तिञ् च (!!)

हित् वा पाप मवाप् स्यसि ३३

अकीर्तिञ् चापि भूतानि

कथयिष् यन्ति तेऽव्य याम्

सम् भावि तस्य चाकीर् तिः

मरणा दति रिच्यते ३४

भयाद् रणा दुप रतम् (!!)

मंस्यन् तेत् वाम् महा रथाः

येषाञ् चत्वम् बहु मतः(!!)

भूत्वा यास् यसि लाघवम् ३५

अवाच्य वादांश् चबहून् (!!)

वदिष् यन् ति तवा हिताः

निन्दन् तस् तव सामर् थ्यम्

ततो दुःख तरन् नु किम् ३६

हतो वाप् राप् स्यसिस् वर्गम्

जित्वा वा भोक् ष्यसे महीम्

तस्मा दुत्तिष् ठकौन् तेय

युद् धाय कृत निश् चयः ३७

सुख दुःखे समे कृत्वा

लाभा लाभौ जया जयौ

ततो युद् धाय युज् यस्व

नैवम् पाप मवाप् स्यसि ३८

एषा तेऽभि हिता साङ्ख्ये

बुद् धिर् योगेत् विमां शृणु

बुद्ध्या युक्तो यया पार्थ

कर्म बन्धम् प्रहास् यसि ३९

नेहा भिक् रम नाशो ऽ स्ति

प्रत्य वायो न विद् यते

स्वल्प मप्यस् य धर्मस् य

त्रायते महतो भयात् ४०

व्यव सायात् मिका बुद् धिः

एकेह कुरु नन्दन

बहु शाखाह् यनन्ताश् च

बुद् धयोऽ व्य व सायिनाम् ४१

यामिमाम् पुष्पिताँव् वाचम्

प्र वदन् त्य विपश् चितः

वेद वाद रता# पार्थ

नान्य दस्तीति वादिनः ४२

कामात् मानस् स्वर्ग पराः (!!)

जन्म कर्म फलप् रदाम्

क्रिया विशेष बहुलाम् (!!)

भोगैश् वर्य गतिम् प्रति ४३

भोगैश् वर्यप् रसक्ता नाम्

तया पहृत चेतसाम्

व्यव सायात् मिका बुद् धिः

समाधौ न विधी यते ४४

त्रैगुण्य विषया वेदाः

निस् त्रैगुण् यो भवार् जुन

निर् द्वन्द् वो नित्य सत् त्वस्थः

निर् योगक् षेम आत्म वान् ४५

यावा नर्थ उदपाने (!!)

सर्वतस् सम् प्लुतो दके

तावान् सर्वेषु वेदेषु

ब्राह्म णस्य वि जानतः ४६

कर्मण्ये वाधि कारस्ते

मा फलेषु कदा चन

मा कर्म फल हेतुर् भूः

मा ते सङ्गोऽस् त्व कर्मणि ४७

योगस्थ% कुरु कर्माणि

सङ्गन् त्यक् त्वा धनञ् जय

सिद् ध्य सिद्ध्योस् समो भूत्वा

समत्वँय् योग उच्यते ४८

दूरेणह् यवरङ् कर्म

बुद् धियोगाद् धनञ् जय

बुद् धौ शरण मन् विच्छ

कृपणा# फल हेतवः ४९

बुद्धि युक्तो जहा तीह

उभे सुकृत दुष्कृते

तस्माद् योगाय युज् यस्व

योग% कर्म सु कौशलम् ५०

कर्मजम् बुद् धि युक्ता हि

फलन् त्यक्त्वा मनीषि णः

जन्म बन्ध विनिर् मुक्ताः

पदङ् गच् छन्त्य नामयम् ५१

यदा ते मोह कलिलम् (!!)

बुद् धिर् व्यति तरिष् यति

तदा गन् तासि निर् वेदम्

श्रोतव् यस्यश् रुतस्य च ५२

श्रुति विप् रति पन् ना ते

यदा स्थास् यति निश् चला

समा धाव चला बुद् धिः

तदा योग मवाप् स्यसि ५३

अ उ

स्थितप् रज्ञस्य का भाषा

समाधिस् थस्य केशव

स्थित धी% किम् प्र भाषेत

किमा सीतव् रजेत किम् ५४

श्री उ

प्र जहाति यदा कामान्

सर्वान् पार्थ मनो गतान्

आत् मन्ये वात् मना तुष्टः

स्थितप् रज्ञस् तदोच् यते ५५

दुःखेष् वनुद् विग्न मनाः(!!)

सुखेषु विगतस् पृहः

वीत राग भयक् रोधः

स्थित धीर् मुनि रुच्यते ५६

यस् सर् वत्रा नभिस् नेहः

तत् तत् प्राप्य शुभा शुभम्

ना भि नन् दन्ति नद् वेष्टि

तस्यप् रज्ञा प्रतिष् ठिता ५७

यदा संह रते चायम्

कूर् मोऽङ् गानीव सर्वशः

इन्द्रि याणीन्द्रि यार् थेभ्यः

तस्यप् रज्ञा प्रतिष् ठिता ५८

विषया विनि वर् तन्ते

निरा हारस्य देहिनः

रस वर्जं रसोऽ प्यस्य

परन् दृष्ट्वा निवर् तते ५९

यततोह् यपि कौन् तेय

पुरु षस्य विपश् चितः

इन्द्रि याणिप् रमा थीनि

हरन्तिप् रसभम् मनः ६०

तानि सर्वाणि सँय् यम्य

युक्त आसीत मत् परः

वशे हि यस् येन् द्रियाणि(!!)

तस्यप् रज्ञा प्रतिष् ठिता ६१

ध्यायतो विषयान् पुंसः

सङ्गस् तेषूप जायते

सङ्गात् सञ् जायते कामः

कामात् क्रोधोऽ भिजा यते ६२

क्रोधाद् भवति सम् मोहः

सम् मोहात् स्मृति विभ्रमः

स्मृतिभ् रंशाद् बुद्धि नाशः (!!)

बुद् धिना शात् प्रणश् यति ६३

रागद् वेष वियुक् तैस् तु

विषया निन्द्रि यैश् चरन्

आत् मवश् यैर् विधेयात् मा

प्र सादम धिगच् छति ६४

प्रसादे सर्व दुःखा नाम्

हानिरस् यो पजा यते

प्रसन् नचे तसोह् याशु

बुद् धि# पर्यव तिष्ठते ६५

नास्ति बुद्धि रयुक् तस्य

न चायुक् तस्य भावना

न चा भावय तश् शान्तिः

अशान् तस्य कुतस् सुखम् ६६

इन्द्रिया णांहि चरताम् (!!)

यन् मनोऽनु विधीय ते

तदस्य हरतिप् रज्ञाम् (!!)

वायुर् नाव मिवाम् भसि ६७

तस्माद् यस्य महा बाहो

निगृही तानि सर्वशः

इन्द्रि याणीन् द्रियार् थेभ्यः

तस्यप् रज्ञा प्रतिष् ठिता ६८

या निशा सर्व भूतानाम्

तस्याञ् जागर् ति सँय् यमी

यस्याञ् जाग् रति भूतानि

सा निशा पश्यतो मुनेः ६९

* (i u s u)

आपूर्य माण मचलप् रतिष्ठम् (!!)

समुद्र माप # प्र विशन्ति यद् वत्

तद् वत् कामा यम् प्रवि शन्ति सर्वे (!!)

स शान्ति माप् नोति न काम कामी ७०

विहाय कामान् यस् सर्वान् (!!)

पुमांश् चरति निस् स्पृहः

निर् ममो निरहङ् कारः

स शान्ति मधि गच्छति ७१

एषा ब्राह्मी स्थिति# पार्थ

नैनाम् प्राप्य विमुह् यति

स्थित्वा स्या मन्त कालेऽ पि

ब्रह्म निर्वाण मृच्छति ७२

ॐ तत् सदिति, श्रीमद् भगवद् गीतासु, उपनि षत्सु,ब्रह्म विद्यायाम्,योग शास्त्रे,श्रीकृष्णार् जुन सँव् वादे, साङ् ख्य योगो नाम, द्वितीयो ऽ ध्याय

3rd adhyaya

ॐश्री परमात् मने नमः

अथ तृतीयोऽ ध्यायः

कर्म योगः

अ उ

ज्यायसी चेत् कर्मणस् ते

मता बुद्धिर् ज नार्दन

तत् किङ् कर्मणि घोरे माम्

नियोज यसि केशव १

व्यामिश्रे णेव वाक्येन

बुद्धिम् मोह यसीव मे

तदेकँव् वद निश् चित्य

येनश् रेयोऽहमाप् नुयाम् २

श्री उ

लोकेऽस्मिन् द्विविधा निष्ठा

पुराप् रोक्ता मया नघ

ज्ञान योगेन साङ्ख्या नाम्

कर्म योगेन योगिनाम् ३

न कर्म णाम नारम् भात्

नैष् कर्म्यम् पुरुषोऽश् नुते

न च सन् न्यसना देव

सिद् धिं समधि गच्छति ४

न हि कश् चित् क्षण मपि(!!)

जातु तिष् ठत्य कर्म कृत्

कार्यतेह् यवश% कर्म

सर्व# प्रकृति जैर् गुणैः ५

कर्मेन् द्रियाणि सँय्यम्य

य आस्ते मनसा स्मरन्

इन्द्रि यार्थान् विमूढात् मा

मिथ्या चारस् स उच्य ते ६

यस् त्विन् द्रियाणि मनसा (!!)

नियम्या रभतेऽऽ जुन

कर्मेन्द्रि यै%कर्म योगम्

असक्तस् सवि शिष्यते ७

नियतङ् कुरु कर्मत् वम्

कर्मज् यायोह् यकर् मणः

शरीर यात्रापि च ते

नप्र सिद् ध्येद कर्मणः ८

यज्ञार् थात् कर्मणोऽ न्यत्र

लोकोऽ यङ् कर्म बन्धनः

तदर् थङ्कर्म कौन्तेय

मुक्त सङ्गस् समा चर ९

सह यज्ञा# प्रजास् सृष्ट्वा

पुरो वाचप् रजा पतिः

अनेनप् रस विष्यध् वम्

एष वोऽस्त् विष्ट काम धुक् १०

देवान् भाव यता नेन

ते देवा भाव यन्तु वः

परस् परम् भाव यन्तः (!!)

श्रेय# पर मवाप् स्यथ ११

इष्टान् भोगान् हि वो देवाः

दास्यन् ते यज्ञ भाविताः

तैर् दत्ता नप्र दायै भ्यः

यो भुङ्क् ते स्तेन एव सः १२

यज्ञ शिष्टा शिनस् सन्तः

मुच्यन् ते सर्व किल् बिषैः

भुञ्ज ते तेत्व घम् पापाः

ये पचन् त्यात्म कारणात् १३

अन् नाद् भवन्ति भूतानि

पर्जन् यादन् नसम् भवः

यज्ञाद् भवति पर्जन्यः

यज्ञ% कर्म समुद् भवः १४

कर्मब् रह्मोद् भवँव् विद् धि

ब्रह्माक् षर समुद् भवम्

तस्मात् सर्व गतम् ब्रह्म

नित्यँय् यज्ञे प्रतिष् ठितम् १५

एवम् प्रवर् तितञ् चक्रम्

नानु वर्त यतीह यः

अघायु रिन्द्रिया रामः

मोघम् पार्थ स जीवति १६

यस्त्वात् मरति रेवस् यात्

आत् मतृप् तश्च मानवः

आत् मन्येव च सन्तुष् टः

तस्य कार्यन् न विद्यते १७

नैव तस्य कृते नार्थः

ना कृते नेह कश्चन

न चास्य सर्व भूतेषु

कश्चिदर् थव्य पाश्रयः १८

तस्मा दसक्तस् सततम् (!!)

कार्यङ् कर्म समा चर

असक्तोह् याचरन् कर्म

पर माप् नोति पूरुषः १९

कर्मणै वहि संसिद् धिम्

आस् थिता जन कादयः

लोक सङ्ग्र हमेवा पि

सम् पश्यन् कर्तु मर्हसि २०

यद् यदा चर तिश् रेष्ठः

तत् तदे वेतरो जनः

स यत् प्रमाणङ् कुरुते (!!)

लोकस् तदनु वर्त ते २१

न मे पार्थास् ति कर्तव्यम्

त्रिषु लोकेषु किञ्चन

नान वाप् तमवाप् तव्यम्

वर्त एव च कर्मणि २२

यदिह् यहन् न वर्तेयम्

जातु कर्मण् यतन् द्रितः

मम वर्त्मा नु वर्तन् ते

मनुष्या# पार्थ सर्व शः २३

उत् सीदे युरिमे लोकाः

न कुर्याङ् कर्म चेदहम्

सङ् करस्य च कर्ता स्याम्

उप हन्या मिमा# प्रजाः २४

सक्ता% कर्मण् यविद् वांसः

यथा कुर्वन्ति भारत

कुर्याद् विद्वांस् तथा ऽसक्तः

चिकीर् षुर् लोक सङ् ग्रहम् २५

न बुद् धि भेदञ् जनयेत् (!!)

अज्ञा नाङ् कर्म सङ्गिनाम्

जोष येत् सर्व कर्माणि

विद्वान् युक्तस् समा चरन् २६

प्रकृते% क्रिय माणानि

गुणै% कर्माणि सर्वशः

अहङ् कार विमूढात् मा

कर्ता हमिति मन्य ते २७

तत् त्ववित् तुमहा बाहो

गुण कर्म विभागयोः

गुणा गुणे षुवर् तन्ते

इति मत् वा न सज्ज ते २८

प्रकृतेर् गुण सम् मूढाः

सज्जन् ते गुण कर्म सु

तानकृत् स्नविदो मन्दान्

कृत् स्नविन् नवि चाल येत् २९

मयि सर्वाणि कर्माणि

सन् न्यस्याध् यात्म चेतसा

निराशीर् निर्ममो भूत्वा

युध् यस्व विगतज् वरः ३०

ये मे मत मिदन् नित्यम्

अनु तिष्ठन् ति मानवाः

श्रद् धावन् तोऽन सूयन्तः

मुच्यन् ते तेऽपि कर्म भिः ३१

ये त्वे तदभ्य सूयन्तः

नानु तिष्ठन्ति मे मतम्

सर्वज्ञा नविमू ढांस् तान्

विद् धि नष्टा नचेत सः ३२

सदृशञ् चेष्टते स्वस्याः

प्रकृतेर् ज्ञान वानपि

प्रकृतियँ यान्ति भूतानि

निग्रह% किङ् करिष् यति ३३

इन्द्रियस् येन्द्रियस् यार्थे

रागद् वेषौ व्यवस् थितौ

तयोर् न वशमा गच्छेत्

तौह् यस्य परि पन्थिनौ ३४

श्रेयान् स्वधर्मो विगुणः(!!)

पर धर्मात् स्वनुष् ठितात्

स्व धर्मे निधनं श्रेयः

पर धर्मो भया वहः ३५

अ उ

अथ केनप् रयुक्तोऽ यम्

पापञ् चरति पूरुषः

अनिच्छन् नपि वार्ष् णेय

बला दिव नियो जितः ३६

श्री उ

काम एषक् रोध एषः (!!)

रजो गुण समुद् भवः

महा शनो महा पाप् मा

विद् ध्येन मिह वैरिणम् ३७

धूमेनाव् रियते वह्निः

यथा दर्शो मले नच

यथोल् बेना वृतो गर्भः

तथा तेनेद मावृतम् ३८

आवृतञ् ज्ञान मेतेन

ज्ञा निनो नित्य वैरिणा

काम रूपेण कौन् तेय

दुष् पूरेणा नलेन च ३९

इन्द्रि याणि मनो बुद् धिः

अस्या धिष्ठान मुच्यते

एतैर् वि मोहयत् येषः

ज्ञा नमा वृत्य देहिनम् ४०

तस्मात् त्वमिन् द्रियाण् यादौ

नियम्य भरतर् षभ

पाप् मानम् प्रज हिह् येनम्

ज्ञान विज्ञान नाशनम् ४१

इन्द्रि याणि पराण् याहुः

इन्द्रि येभ्य# परम् मनः

मनसस् तु परा बुद्धिः

यो बुद्धे# परतस् तु सः ४२

एवम् बुद्धे# परम् बुद्ध्वा

संस् तभ्यात् मान मात् मना

जहि शत्रुम् महा बाहो

काम रूपन् दुरा सदम् ४३

ॐ तत् सदिति, श्रीमद् भगवद् गीतासु, उपनि षत्सु,ब्रह्म विद्यायाम्,योग शास्त्रे,श्रीकृष्णार् जुन सँव् वादे, कर्म योगो नाम, तृतीयो ऽ ध्यायः

4th adhyaya

ॐ श्री परमात् मने नमः

अथ चतुर्थो ऽध्यायः

ज्ञान कर्म सन् न्यास योगः

श्री उ

इमवँ् वि वस्वते योगम्

प्रोक् तवा नह मव्ययम्

वि वस्वान् मनवेप् राह

मनु रिक्ष्वा कवेऽब्र वीत् १

एवम् परम् पराप् राप्तम्

इमं राजर्ष यो विदुः

स काले नेह महता

योगो नष्ट# परन् तप २

स एवा यम्मया तेऽद्य

योग# प्रोक्त# पुरा तनः

भक्तोऽसि मे सखा चेति

रहस्यं ह्येत दुत्तमम् ३

अ उ

अपरम् भवतो जन्म

परञ् जन्म विवस् वतः

कथ मेतद् विजा नीयाम्

त्वमा दौ प्रोक्त वानिति ४

श्री उ

बहूनि मेव् यतीतानि

जन्मानि तव चार्जुन

तान्यहँव् वेद सर्वाणि

नत् वँव् वेत्थप रन्तप ५

अजो ऽ पि सन्नव्य यात्मा

भूताना मीश्वरोऽ. पि सन्

प्रकृतिं स्वामधिष् ठाय

सम्भवाम् यात्म मायया ६

यदा यदा हि धर्मस्य

ग्लानिर् भवति भारत

अभ्युत् थानम धर्मस्य

तदात् मानं सृजाम् यहम् ७

परित्रा णाय साधूनाम्

विनाशा यच दुष् कृताम्

धर्म सं स्थाप नार्थाय

सम्भ वामि युगे युगे ८

जन्म कर्म च मे दिव्यम्

एवँय् यो वेत्ति तत् वतः

त्यक् त्वा देहम् पुनर् जन्म

नैति मामेति सोऽ र् जुन ९

वीत राग भयक् रोधाः

मन् मया मामु पाश् रिताः

बहवो ज्ञान तपसा

पूता मद् भाव मागताः १०

ये यथा माम् प्र पद् यन्ते

तांस् तथैव भजाम् यहम्

मम वर् त्मानु वर् तन्ते

मनुष् या# पार्थ सर्वशः ११

काङ्क् षन्त% कर्मणां सिद्धिम्

यजन्त इह देवताः

क्षिप्रं हि मानुषे लोके

सिद् धिर् भवति कर्म जा १२

चातुर् वर् ण्यम् मया सृष्टम्

गुण कर्म विभाग शः

तस्य कर्ता रमपि माम्

विद् ध्यकर् तारमव् ययम् १३

न माङ् कर्माणि लिम्पन्ति

न मे कर्म फले स्पृहा

इति माँय् योऽभि जानाति

कर्म भिर् नस बध्यते १४

एवञ् ज्ञात्वा कृतङ् कर्म

पूर्वै रपि मुमुक् षुभिः

कुरु कर्मैव तस्मात् त्वम्

पूर्वै# पूर्व तरङ् कृतम् १५

किङ् कर्म किमकर् मेति

कवयोऽप् यत्र मोहिताः

तत् ते कर् मप्र वक्ष्या मि

यज् ज्ञात्वा मोक्ष्य सेऽ शुभात् १६

कर्म णोह् यपि बोद्धव् यम्

बोद्धव्यञ् च वि कर्मणः

अकर्म णश्च बोद्धव्यम्

गहना कर्मणो गतिः १७

कर्मण्य कर्म य#पश्येत्

अकर्म णिच कर्म यः

स बुद्धि मान् मनुष्ये षु

स युक्त% कृत् स्न कर्म कृत् १८

यस्य सर्वे समा रम्भाः

काम सङ्कल्प वर्जिताः

ज्ञानाग् नि दग्ध कर्माणम्

तमाहु# पण्डितम् बुधाः १९

त्यक् त्वा कर्म फला सङ्गम्

नित्य तृप्तो निराश्र यः

कर्मण् यभिप् रवृत्तो ऽ पि

नैव किञ्चित् करोति सः २०

निराशीर् यत चित्तात् मा

त्यक्त सर्व परिग् रहः

शारी रङ् केव लङ् कर्म

कुर्वन् नाप् नोति किल्बिषम् २१

यदृच् छालाभ सन्तुष् टः

द्वन् द्वा तीतो विमत् सरः

समस् सिद्धाव सिद्धौ च

कृत्वापि न नि बध्यते २२

गत सङ्गस्य मुक्तस् य

ज्ञाना वस्थित चेतसः

यज्ञाया चरत%कर्म

समग्रम् प्र वि लीयते २३

ब्रह्मार् पणम् ब्रह्म हविः

ब्रह्माग् नौ ब्रह्मणा हुतम्

ब्रह्मैव तेन गन्तव् यम्

ब्रह्म कर्म समा धिना २४

दैव मेवा परे यज्ञम्

योगिन# पर्यु पासते

ब्रह्माग् नावप रे यज्ञम्

यज्ञे नैवो पजुह् वति २५

श्रोत्रादी नीन्द्रि याण्यन् ये

सँय्य माग्निषु जुह् वति

शब्दादीन् विषया नन्ये

इन्द्रि याग् निषु जुह्वति २६

सर्वाणीन् द्रिय कर्माणि

प्राण कर्मा णिचा परे

आत् म सँय् यम योगाग् नौ

जुह्व तिज्ञा न दीपिते २७

द्रव्य यज्ञास् तपो यज्ञाः

योग यज्ञास् तथा परे

स्वाध्या यज्ञा न यज्ञाश् च

यतयस् संशितव् रताः २८

अपाने जुह्वतिप् राणम्

प्राणेऽ पानन् तथा परे

प्राणा पान गती रुद्ध्वा

प्राणा याम परा यणाः २९

अपरे नियता हाराः

प्राणान् प्राणे षु जुह् वति

सर्वेऽप् येते यज्ञ विदः

यज्ञक् षपित कल्मषाः ३०

यज्ञ शिष्टा मृत भुजः(!!)

यान्तिब् रह्म सनात नम्

नायँल् लोकोऽस् त्य यज्ञस्य

कुतोऽन्य% कुरु सत्तम ३१

एवम् बहु विधा यज्ञाः

वितता ब्रह्मणो मुखे

कर्म जान् विद् धि तान् सर्वान्

एवञ् ज्ञात्वा वि मोक्ष्यसे ३२

श्रेयान् द्रव्य मयाद् यज्ञात्

ज्ञान यज्ञ# परन् तप

सर्वङ् कर्मा खिलम् पार्थ

ज्ञाने परि समाप्य ते ३३

तद् विद्धिप् रणि पातेन

परिप्रश् नेन सेवया

उपदेक् ष्यन्ति ते ज्ञानम्

ज्ञानि नस् तत्त्व दर्शिनः ३४

यज् ज्ञात्वा न पुनर् मोहम्

एवँय् यास्यसि पाण्डव

येन भूतान् यशे षेण

द्रक्ष्यस् यात्मन् यथो मयि ३५

अपि चेदसि पापेभ् यः

सर्वेभ् य#पाप कृत् तमः

सर्वञ् ज्ञानप् लवेनै व

वृजिनं सन् तरिष्य सि ३६

यथै धांसि समिद् धोऽग्निः

भस्म सात् कुरु तेऽ र्जुन

ज्ञानाग् निस् सर्व कर्माणि

भस्म सात् कुरु ते तथा ३७

न हिज्ञा नेन सदृशम् (!!)

पवित्र मिह विद् यते

तत् स्वयँय् योग संसिद्धः

काले नात् मनि विन्दति ३८

श्रद् धावाँल् लभते ज्ञानम्

तत् परस् सँय्य तेन्द्रियः

ज्ञानँल् लब् ध्वा परां शान्तिम्

अचि रेणाधि गच्छति ३९

अज्ञश् चाश्रद् दधानश् च

संशयात् मा विनश्य ति

नायँल् लोकोऽ स्ति न परः (!!)

न सुखं संशयात् मनः ४०

योग सन् न्यस्त कर्माणम्

ज्ञान सञ् छिन् न संशयम्

आत् मवन् तन् न कर्माणि

नि बध् नन्ति धनञ् जय ४१

तस्मा दज्ञान सम्भूतम्

हृत् स्थञ् ज्ञाना सिनात् मनः

छित् त्वैनं संशयँय् योगम्

आतिष् ठोत् तिष्ठ भारत ४३

ॐ तत् सदिति, श्रीमद् भगवद् गीतासु, उपनि षत्सु,ब्रह्म विद्यायाम्,योग शास्त्रे,श्रीकृष्णार् जुन सँव् वादे, ज्ञान कर्म सन् न्यास योगो नाम, चतुर् थो

ऽ ध्यायः

5th adhyaya

ॐ श्री परमात् मने नमः

अथ पञ्चमोऽ ध्यायः

कर्म सन्न्यास योगः

अ उ

सन्न्यासङ् कर्मणाङ् कृष्ण

पुनर् योगङ् च शंससि

यच्छ्रेय एतयो रेकम्

तन्मे ब्रूहि सुनिश्चितम् १

श्री भ उ

सन्न्यास% कर्म योगश् च

निश् श्रेयस करावु भौ

तयोस् तु कर्म सन् न्यासात्

कर्म योगो वि शिष्यते २

ज्ञेयस् स नित्य सन् न्यासी

यो न द्वेष्टि न काङ्क्षति

निर् द्वन्द्वो हि महाबाहो

सुखं बन्धात् प्रमुच्य ते ३

साङ्ख्य योगौ पृथग् बालाः

प्रव दन्ति न पण्डिताः

एकमप् यास्थितस् सम्यक्

उभयोर् विन्दते फलम् ४

यत् साङ्ख्यै# प्राप्यते स्थानम्

तद् योगैर पिगम्य ते

एकं साङ्ख्यञ् च योगञ्च

य# पश्यति स पश्यति ५

सन्न्यासस् तु महाबाहो

दुःखमाप् तुमयो गतः

योग युक्तो मुनिर् ब्रह्म

न चिरे णाधि गच्छति ६

योग युक्तो विशुद्धात् मा

विजितात् मा जितेन्द्रि यः

सर्व भूतात्म भूतात् मा

कुर्वन् नपि न लिप्यते ७

नैव किञ्चित् करोमी ति

युक्तो मन्येत तत् ववित्

पश्यन् शृण्वन् स्पृशन् जिघ्रन्

अश्नन् गच्छन् स्वपन् श्वसन् ८

प्रलपन् विसृजन् गृह्णन्

उन्मिषन् निमिषन् नपि

इन्द्रिया णीन्द्रियार् थेषु

वर्तन्त इति धारयन् ९

ब्रह्मण् याधाय कर्माणि

सङ्गन् त्यक्त्वा करोति यः

लिप्यते न स पापेन

पद्म पत्र मिवाम् भसा १०

कायेन मनसा बुद् ध्या

केवलै रिन्द्रियै रपि

योगिन% कर्म कुर्वन्ति

सङ्गन् त्यक्त्वात् म शुद्धये ११

युक्त% कर्म फलन् त्यक्त्वा

शान्ति माप् नोति नैष्ठिकीम्

अयुक्त% काम कारेण

फले सक्तो निबद् ध्यते १२

सर्व कर्माणि मनसा (!!)

सन् न्यस्यास् ते सुखँव् वशी

नवद् वारे पुरे देही

नैव कुर्वन् न कारयन् १३

न कर्तृत् वन् न कर्माणि

लोकस्य सृजतिप् रभुः

न कर्म फल सँय्योगम्

स्वभावस् तुप् रवर्त ते १४

नादत् ते कस्य चित् पापम्

न चैव सुकृतवँ् विभुः

अज्ञाने नावृतञ् ज्ञानम्

तेन मुह्यन्ति जन्तवः १५

ज्ञानेन तु तदज्ञा नम्

येषान् नाशित मात्मनः

तेषा मादित्य वज् ज्ञानम्

प्रकाश यति तत् परम् १६

तद् बुद्धयस् तदात् मानः

तन् निष्ठास् तत् परा यणाः

गच्छन्त्य पुनरावृत्तिम्

ज्ञान निर्धूत कल्मषाः १७

विद्या विनय सम्पन्ने

ब्राह्मणे गवि हस्तिनि

शुनि चैवश् व पाके च

पण्डितास् सम दर्शिनः १८

इहैव तैर्जि तस् सर्गः

येषां साम्ये स्थितं मनः

निर्दोषं हि समं ब्रह्म

तस्माद् ब्रह्मणि तेस् थिताः १९

नप्र हृष्येत् प्रियम् प्राप्य

नोद्वि जेत् प्राप्य चाप्रियम्

स्थिर बुद्धिर सम्मूढः

ब्रह्म विद् ब्रह्मणिस् थितः २०

बाह्यस् पर्शेष्व सक्तात् मा

विन्दत्यात् मनि यत् सुखम्

सब् रह्म योग युक्तात् मा

सुखमक् षयमश् नुते २१

ये हि संस्पर्श जा भोगाः

दुःखयो नय एव ते

आद्यन्त वन्त% कौन्तेय (!!)

न तेषु रमते बुधः २२

शक् नोतीहै वयस् सोढुम्

प्राक् शरीर विमोक् षणात्

कामक् रोधोद् भवँव् वेगम्

स युक्तस् स सुखी नरः २३

योऽन्तस् सुखोऽन्त रारामः

तथान्तर् ज्योति रेव यः

स योगी ब्रह्म निर्वाणम्

ब्रह्म भूतोऽधि गच्छति २४

लभन्ते ब्रह्म निर्वाणम्

ऋषयः(ह) क्षीण कल्मषाः

छिन्नद् वैधा यतात् मानः

सर्व भूत हिते रताः २५

कामक् रोध वियुक्ता नाम्

यतीनाँय् यत चेतसाम्

अभितो ब्रह्म निर्वाणम्

वर्तते विदि तात् मनाम् २६

स्पर्शान् कृत्वा बहिर् बाह्यान्

चक्षुश् चैवान्त रेभ्रुवोः

प्राणा पानौ समौ कृत्वा

नासाभ् यन्तर चारिणौ २७

यतेन्द्रिय मनो बुद्धिः

मुनिर् मोक्ष परायणः

विग तेच्छा भयक् रोधः

यस् सदा मुक्त एव सः २८

भोक्तारँय् यज्ञ तपसाम् (!!)

सर्व लोक महेश्वरम्

सुहृदं सर्व भूतानाम्

ज्ञात्वा मां शान्ति मृच्छति २९

ॐ तत् सदिति, श्री मद् भगवद् गीतासु,उपनि षत्सु, ब्रह्म विद्या याम्, योग शास्त्रे, श्रीकृष्णार्जुन सँव्वादे, कर्म सन् न्यास योगो नाम, पञ्च मोऽध्यायः

6th adhyaya

ॐ श्री पर मात्मने नमः

अथ षष्ठोऽध्यायः

आत्म सयँ्यम योगः

श्री भ उ

अना श्रित% कर्म फलम्(!!)

कार्यङ् कर्म करोति यः।

स सन् न्यासी च योगी च

न निरग्निर् न चाक्रियः १

यं सन्न्यास मितिप् राहुः

योगन् तवँ् विद्धि पाण्डव

न ह्यसन् न्यस्त सङ्कल्पः

योगी भवति कश्चन २

आरु रुक्षोर् मुनेर् योगम्

कर्म कारण मुच्यते

योगा रूढस् य तस् यैव

शम% कारण मुच्यते ३

यदा हि नेन्द्रियार् थेषु

न कर्मस् वनु षज्जते

सर्व सङ्कल्प सन् न्यासी

योगा रूढस् तदो च्यते ४

उद्धरे दात् मनात् मानम्

नात् मान मव सादयेत्

आत्मैवह् यात् मनो बन्धुः

आत्मैव रिपु रात्मनः ५

बन्धु रात्मात् मनस् तस्य

येना त्मैवा त्मना जितः

अनात् मनस् तु शत्रुत् वे

वर्ते तात्मैव शत्रुवत् ६

जितात् मन# प्रशान् तस्य

परमात् मा समा हितः

शीतोष्ण सुख दुःखेषु

तथा माना पमान योः ७

ज्ञान विज्ञान तृप्तात्मा

कूटस् थो विजितेन् द्रियः

युक्त इत् युच् यते योगी

समलोष् टाश् मकाञ् चनः ८

सुहृन् मित्रार् युदा सीन- मध्यस् थद् वेष्य बन्धुषु

साधुष् वपि च पापेषु

सम बुद्धिर् वि शिष्यते ९

योगी युञ् जीत सततम् (!!)

आत्मानं रहसि स्थितः

एकाकी यतचित् तात्मा

निरा शीर परि ग्रहः १०

शुचौ देशेप् रतिष् ठाप् य

स्थिर मा सन मात्मनः

नात् युच्छ् रितन् नाति नीचम्(!!)

चैला जिन कुशोत् तरम् ११

तत्रैकाग् रम् मन% कृत्वा

यतचित् तेन्द्रियक् रियः

उपविश् यासने युञ्ज्यात्

योगमा त्म विशुद्धये १२

समङ् काय शिरोग् रीवम्

धारयन् नचलं स्थिरः

सम् प्रेक्ष्य नासिकाग् रम् स्वम्

दिशश् चानव लोकयन् १३

प्रशान् तात्मा वि गतभीः (!!)

ब्रह्म चारिव् रते स्थितः

मनस् सयँ्यम्य मच् चित् तः

युक्त आसीत मत्परः १४

युञ्जन् नेवम् सदात् मानम्

योगी नियत मानसः

शान्तिन् निर् वाण परमाम् (!!)

मत् संस्थाम धिगच्छति १५

नात् यश् न तस्तु योगो$स्ति

न चैकान् तम नश् नतः

न चातिस् वप् न शीलस् य

जाग् रतो नैव चार् जुन १६

युक्ता हार वि हारस् य

युक्त चेष् टस् य कर्मसु

युक्तस् वप् नाव बोधस् य

योगो भवति दुःख हा १७

यदा विनि यतञ् चित्तम्

आत्मन् येवाव तिष्ठते

निस् स्पृहस् सर्व कामेभ्यः

युक्त इत् युच् यते तदा १८

यथा दीपो नि वातस् थः

नेङ् गते सोपमास् मृता

योगिनो यत चित् तस् य

युञ्जतो योगमा त्मनः १९

यत्रो पर मते चित् तम्

निरुद् धयँ् योग सेवया

यत्र चैवात् मनात् मानम्

पश्यन् नात् मनि तुष् यति २०

सुखमा त्यन् तिकयँ् यत् तत्

बुद् धिग् राह् यम तीन् द्रियम्

वेत् ति यत्र न चैवा यम्

स्थितश् चलति तत् वतः २१

यलँ् लब्ध् वा चापरँल् लाभम्

मन् यते नाधिकन् ततः

यस् मिन् स्थितो न दुःखेन

गुरुणा पि वि चाल्यते २२

तँव् विद्याद् दुःख सँय् योग- वियोगयँ् योग सञ्- ज्ञितम्

स निश् चयेन योक्तव् यः

योगो$निर् विण्ण चेतसा २३

सङ्कल् पप् रभवान् कामान्

त्यक् त्वा सर् वान शेषतः

मनसै वेन् द्रियग् रामम्

विनियम् य समन् ततः २४

शनैश् शनै रुपर मेत्

बुद् ध्या धृति गृही तया

आत्म सं स्थम् मन% कृत् वा

न किञ् चिदपि चिन् तयेत् २५

यतो यतो निश् चरति (!!)

मनश् चञ्चल मस् थिरम्

ततस् ततो नियम् यै तत्

आत्मन् येव वशन् नयेत् २६

प्रशान् त मनसं ह्ये नम्

योगि नं सुख मुत् तमम्

उपै ति शान् त रजसम् (!!)

ब्रह्म भूतम कल् मषम् २७

युञ्जन् नेवम् सदात् मानम्

योगी विगत कल् मषः

सुखेनब् रह्म सं स्पर् शम्

अत् यन् तं सुख मश् नुते २८

सर् व भूतस् थमात् मानम्

सर् व भूतानि चात् मनि

ईक् षते योग युक् तात् मा

सर् वत्र सम दर् शनः २९

यो माम् पश् यति सर् वत्र

सर् वञ् च मयि पश् यति

तस् याहन् नप् रणश् यामि

स च मे नप् रणश् यति ३०

सर् व भूतस् स्थितयँ् यो माम्

भजत् येकत् व मास् थितः

सर् व था वर् त मानो$पि

स योगी मयि वर् तते ३१

आत् मौ पम् येन सर् वत्र

समम् पश् यति यो$र् जुन

सुखँव् वा यदि वा दुःखम्

स योगी परमो मतः ३२

अ उ

यो$यँ् योगस् त्वयाप् रोक् तः

साम् येन मधु सूदन

एतस् याहन् न पश् यामि

चञ्चलत् वात् स्थितिं स्थिराम् ३३

चञ्च लं हि मन% कृष् ण

प्रमाथि बलवद् दृढम्

तस् याहन् निग् रहम् मन् ये

वायोरि व सुदुष् करम् ३४

श्री भ उ

असं शयम् महा बाहो

मनो दुर् निग् रहञ् चलम्

अभ् यासेन तु कौन् तेय

वैराग् येण च गृह् यते ३५

असयँ् य तात् मना योगः

दुष् प्राप इति मे मतिः

वश् यात् मना तु यतता

शक् यो$वाप् तुमु पायतः ३६

अ उ

अयतिश् श्रद्ध योपेतः

योगाच् चलित मानसः

अप् राप् य योग सं सिद्धिम्

काङ् गतिङ् कृष्ण गच्छति ३७

कच् चिन् नो भय विभ् रष्टः

छिन् नाभ् रमिव नश्यति

अप् रतिष्ठो महा बाहो

विमूढो ब्रह्मण# पथि ३८

एतन् मे सं शयङ् कृष्ण

छेत् तुमर् हस्य शेषतः

त्वदन् यस् सं शयस् यास् य

छेत् ता नह् युपपद् यते ३९

श्री भ उ

पार् थ नैवेह नामुत्र

विनाशस् तस् य विद् यते

न हि कल् याण कृत् कश् चित्

दुर् गतिन् तात गच्छति ४०

प्राप् य पुण् य कृतालँ् लोकान्

उषित् वा शाश् वतीस् समाः

शुची नां श्री मताङ् गेहे

योगभ् रष्टो$भि जायते ४१

अथवा योगिना मेव

कुले भवति धीमताम्

एतद् धि दुर् लभ तरम् (!!)

लोके जन् म यदी दृशम् ४२

तत्र तम् बुद् धि सयँ् योगम्

लभते पौर् व देहिकम्

यतते च ततो भूयः

सं सिद् धौ कुरु नन् दन ४३

पूर् वाभ् यासेन तेनैव

ह्रियतेह् य वशो$पि सः

जिज्ञासु रपि योगस् य

शब् दब्रह्मा ति वर् तते ४४

प्रयत् नाद् यतमा नस् तु

योगी संशुद् ध किल् बिषः

अनेक जन् म संसिद् धः

ततो याति पराङ्ग तिम् ४५

तपस् विभ् यो$धिको योगी

ज्ञानिभ् यो$पि मतो$धिकः

कर् मिभ् यश् चाधिको योगी

तस्माद् योगी भवार् जुन ४६

योगि नामपि सर् वेषाम्

मद् गते नान् तरात् मना

श्रद् धावान् भजते यो माम्

स मे युक् ततमो मतः ४७

ॐ तत् सदिति श्रीमद् भगवद् गीतासु

उपनिषत् सु ब्रह्म विद् यायाम् योग शास् त्रे श्री कृष् णार् जुन सँव् वादे आत्म सँय्यम योगो नाम षष् ठो$ध्यायः

7th adhyaya

ॐ श्री परमात्मने नमः

अथ सप्तमो$ध्यायः

ज्ञान विज्ञान योगः

श्री भ उ

मय्या सक् तमना# पार् थ

योगँय् युञ् जन् मदाश् रयः

असम् शयम् समग् रम् माम्

यथा ज्ञास् यसि तच् छृणु १

ज्ञानन् ते$हं सविज् ञानम्

इदम् वक् ष्याम् यशेष तः

यज् ञात् वा नेह भू यो$न्यत्

ज्ञातव् यमव शिष्यते २

मनुष् याणाम् सहस् रेषु

कश् चिद् यतति सिद्ध ये

यतता मपि सिद् धानाम्

कश् चिन् माँव् वेत्ति तत् वतः ३

भूमि रापो $ नलो वायुः

खम् मनो बुद्धि रेव च

अहङ् कार इती यम् मे

भिन् नाप् रकृति रष् टधा ४

अपरे यमितस् त्वन् याम्

प्रकृतिँ विद्धि मे पराम्

जीवभू ताम् महाबा हो

ययेदन् धार् यते जगत् ५

एतद् योनी निभूता नि

सर् वाणीत् युपधा रय

अहङ् कृत्स् नस्य जगतः (!!)

प्रभव# प्रलयस् तथा ६

मत्त# पर तरन् नान्यत्

किञ् चिदस् ति धनञ्जय

मयि सर् वमिदम् प्रोतम्

सूत् रे मणि गणा इव ७

रसो$ हमप् सुकौन् तेय

प्रभास् मि शशि सूर् ययोः

प्रणवस् सर् ववेदे षु

शब् द% खे पौरुषन् नृषु ८

पुण् यो गन्ध# पृथिव् याञ्च

तेजश् चास् मि विभाव सौ

जीव नं सर् व भूतेषु

तपश् चास् मि तपस् विषु ९

बीजम् माम् सर् व भूतानाम्

विद् धि पार्थ सनात नम्

बुद् धिर् बुद् धिमता मस् मि

तेजस् तेजस् वि नाम हम् १०

बलम् बलव ताञ् चाहम्

काम राग विवर् जितम्

धर् मा विरुद् धो भूतेषु

कामो$ स् मि भरतर् षभ ११

येचैव सात् त्विका भावाः

राजसास् ताम साश् च ये

मत्त एवेति तान् विद् धि

नत् वहन् तेषु ते मयि १२

त्रिभिर् गुणम यैर् भावैः

एभिस् सर्व मिदञ् जगत्

मोहितन् नाभि जानाति

मामे भ्य# पर मव्य यम् १३

दैवीह् येषा गुण मयी

मम माया दुरत् यया

मामे व येप् रपद् यन्ते

माया मेतान् तरन् तिते १४

न मान् दुष् कृतिनो मूढाः

प्रपद् यन्ते नरा धमाः

मायया पहृ तज्ञानाः

आसुरम् भाव माश्रिताः १५

चतुर् विधा भजन् ते माम्

जनास् सु कृतिनो$र् जुन

आर् तो जिज्ञा सुरर् थार् थी।

ज्ञानी च भरतर् षभ १६

तेषाञ् ज्ञानी नित् ययुक्तः (!!)

एक भक् तिर् विशिष् यते

प्रियो हिज्ञा निनो$ त्यर् थम्

अहम् सच ममप् रियः १७

उदा रास् सर् व एवैते

ज्ञानीत् वात् मैवमे मतम्

आस् थितस् सहि युक् तात्मा

मामे वानुत् तमाङ् गतिम् १८

बहूनाञ् जन् मना मन्ते

ज्ञानवान् माम् प्रपद् यते

वासु देवस् सर् वमिति (!!)

स महात् मा सुदुर् लभः १९

कामैस् तैस् तैर् हृ तज्ञानाः

प्रपद् यन्ते$ न्य देवताः

तन्तन् नियम मास् थाय

प्रकृत् यानि यतास् वया २०

यो यो याँय् यान् तनुम् भक् तः

श्रद् धयार् चि तुमिच् छति

तस् यतस् याचलाम् श्रद् धाम्

तामेव विदधाम् यहम् २१

सतया श्रद् धया युक् तः

तस् या राधन मीहते

लभते चततः कामान्

मयैव विहितान् हितान् २२

अन् तवत्तु फलन् तेषाम्

तद् भवत् यल् पमेध साम्

देवान् देव यजो यान् ति

मद् भक् ता यान् ति मामपि २३

अव् यक् तँव् व्यक्ति मा पन्नम्

मन् यन् ते माम बुद् धयः

परम् भावम जानन् तः।

ममाव् यय मनुत् तमम् २४

नाहम् प्रका शस् सर् वस्य (!!)

योग माया समा वृतः

मूढो$ यन् नाभि जानाति

लोको मामज मव् ययम् २५

वेदाहम् समती तानि

वर् तमाना नि चार् जुन

भविष् याणिच भूतानि

मान् तु वेदन कश् चन २६

इच्छाद् वेष समुत् थेन

द्वन्द्व मोहेन भारत

सर् व भूतानि सम् मोहम्

सर् गे यान्ति परन् तप २७

येषान् त्वन् तगतम् पापम्

जनानाम् पुण् य कर् मणाम्

ते द्वन्द्व मोह निर् मुक् ताः

भजन् तेमान् दृढव् रताः २८

जरा मरण मोक् षाय

मामाश् रित् य यतन् तिये

ते ब्रह्म तद् विदु% कृत् स्नम्

अध्यात् मङ् कर्म चाखिलम् २९

साधिभू ताधि दैवम् माम्

साधि यज्ञञ् च ये विदुः

प्रयाण काले$ पिच माम् (!!)

ते विदुर् युक् तचे तसः ३०

ॐ तद् सदिति श्री मद् भगवद् गीतासु,उपनि षत्सु, ब्रह्म विद्या याम्, योग शास्त्रे, श्रीकृष्णार्जुन सँव्वादे, ज्ञान विज्ञान योगो नाम, सप्तमोऽध्यायः

8th adhyaya

ॐ श्री परमात्म ने नमः

अथ अष्टमो$ध्यायः

अक्षरब् रह्म योगः

अ उ

किन् तद् ब्रह्म किमध् यात् मम्

किङ् कर्म पुरुषोत् तम

अधिभू तञ्च किम् प्रोक्तम्

अधि दैवङ् किमुच् यते १

अधि यज्ञ% कथङ् को$ त्र

देहे$ स्मिन् मधु सूदन

प्रया णकाले च कथम् (!!)

ज्ञेयो$ सि नियतात् मभिः २

श्री भ उ

अक् षरम् ब्रह्म परमम् (!!)

स्वभावो$ ध्यात् ममुच् यते

भूत भावोद् भवकरः (!!)

विसर् ग% कर् म सञ् ज्ञितः ३

अधिभू तङ् क्षरो भावः

पुरुषश् चाधि दैवतम्

अधि यज्ञो $ हमे वात्र

देहे देह भृताँव् वर ४

अन् तकाले च मामेव

स्मरन् मुक्त्वा कले वरम्

य# प्रयाति समद् भावम्

याति नास् त्यत्र सम् शयः ५

यँय् यँव् वापिस् मरन् भावम्

त्यजत् यन् ते कले वरम्

तन् तमे वैति कौन् तेय

सदा तद् भाव भावितः ६

तस् मात् सर् वेषु कालेषु

माम नुस् मर युध् य च

मय् यर्पित मनो बुद् धिः

मामे वैष्यस् यसं शयः ७

अभ् यास योग युक् तेन

चेतसा नान् य गामिना

परमम् पुरुषन् दिव् यम्

याति पार् थानु चिन् तयन् ८

* (u u I. I)

कविम् पुराण मनुशा सि तारम् (!!)

अणो रणीयां समनुस् मरेद्यः

सर् वस्य धाता रम चिन्त्य रूपम्

आदित् य वर्णन् तमस# परस् तात् ९

*(u u s, ?)

प्रया णकाले मनसा चलेन

भक् त्या युक् तो योग बलेन चैव (!!)

भ्रुवोर् मध्ये प्राण मावेश्य सम् यक्(!!)

सतम् परम् पुरुष मुपैति दिव् यम् १० (!!)

*(I u s I)

यदक् षरँव् वेद विदो वदन् ति

विशन् तियद् यतयो वीत रागाः (!!)

यदिच् छन्तोब् रह्मचर् यञ् चरन् ति (!!)

तत्ते पदं सङ्ग् रहेणप् रवक् ष्ये ११ (!!)

सर्वद् वाराणि सँयम् य

मनो हृदि निरुद् ध्य च

मूर्ध् न्या धायात् मन# प्राणम्

आस् थितो योग धारणाम् १२

ओमित् येकाक् षरम् ब्रह्म

व्याहरन् माम नुस् मरन्

य# प्रयातित् यजन् देहम्

सयाति परमाङ् गतिम् १३

अनन् य चेतास् सततम् (!!)

यो मां स्मरति नित् यशः

तस् याहं सुलभ# पार् थ

नित् ययुक्तस् ययो गिनः १४

मामु पेत्य पुनर् जन्म

दुःखा लयम शाश्वतम्

नाप् नुवन् ति महात् मानः

संसिद् धिम् परमाङ् गताः १५

आब् रह्म भुवनाल् लोकाः

पुन रावर् तिनो$र् जुन

मामु पेत् य तु कौन् तेय

पुनर् जन् मन विद् यते १६

सहस् रयुग पर् यन्तम्

अहर् यद् ब्रह्मणो विदुः

रात् रियँ युगस हस् रान्ताम्

ते$ हो रात् र विदो जनाः १७

अव् यक् ताद् व्यक्त यस् सर् वाः

प्रभवन् त्य हरा गमे

रात्र् यागमेप् रलीयन् ते

तत्रै वाव् यक्त सञ् ज्ञके १८

भूतग् रामस् स एवायम्

भूत् वा भूत्वाप् रलीय ते

रात्र् यागमे$ वश# पार् थ

प्रभवत् यहरा गमे १९

परस् तस् मात्तु भावो$न्यो$ व्यक्तो$व्यक्तात् सना तनः

यस् स सर् वेषु भूतेषु

नश् यत् सुन विनश् यति २०

अव् यक् तो$ क्षर इत् युक्तः

तमाहु# परमाङ् गतिम्

यम् प्राप् यन निवर् तन्ते

तद् धाम परमम् मम २१

पुरुषस् सपर# पार् थ

भक् त्या लभ्यस् त्वनन् यया

यस् यान्तस् थानि भूतानि

येन सर् वमिदन् ततम् २२

यत्र काले त्वना वृत् तिम्

आवृत् तिञ् चैव योगिनः

प्रयाता यान् तितङ् कालम्

वक् ष्यामि भरतर् षभ २३

अग् निर् ज्योति रहश् शुक् लः

षण् मासा उत्त रायणम्

तत्रप् रयाता गच्छन् ति (!!)

ब्रह्मब् रह्म विदो जनाः २४

धूमो रात्रिस् तथा कृष्णः

षण् मासा दक् षिणा यनम्

तत्र चान्द्र मसञ् ज्योतिः

योगीप् राप्य निवर् तते २५

शुक् ल कृष् णे गतीह् येते

जगतश् शाश् वते मते

एकया यात् यना वृत् तिम्

अन् यया वर् तते पुनः २६

नैते सृती पार् थ जानन् (!!)

योगी मुह् यति कश्चन

तस् मात् सर् वेषु कालेषु

योग युक् तो भवार् जुन २७

*(iiii)

वेदेषु यज्ञेषु तपस् सुचैव

दानेषु यत् पुण् य फलम् प्रदिष् टम्

अत् येति तत् सर् वमिदँव् विदित् वा

योगी परं स्थान मुपैति चाद् यम् २८

ॐ तद् सदिति श्री मद् भगवद् गीतासु,उपनि षत्सु, ब्रह्म विद्या याम्, योग शास्त्रे, श्रीकृष्णार्जुन सँव्वादे, अक् षरब् रह्म योगो नाम, अष्ट मोऽध्याय:

9th adhyaya

ॐ श्री परमात् मने नम:

अथ नवमोऽ ध्याय:

राज विद्या राज गुह्य योग:

श्री उ

इदन् तु ते गुह्य तमम्

प्रवक् ष्याम् यन सूयवे

ज्ञानँव् विज्ञान सहितम्

यज् ज्ञात्वा मोक् ष्यसेऽ शुभात् १

राज विद्या राज गुह्यम् (!!)

पवित्र मिदमुत् तमम्

प्रत् यक्षाव गमन् धर्म्यम्

सुसु खङ् कर्तु मव्ययम् २

अश्रद् दधाना# पुरुषाः (!!)

धर्मस् यास्य परन् तप

अप् राप्य मान् निवर् तन्ते

मृत्यु संसार वर्त् मनि ३

मया तत मिदं सर्वम्

जगदव् यक्त मूर् तिना

मत् स्थानि सर्व भूतानि

न चाहन् तेष्व वस्थितः ४

न च मत् स्थानि भूतानि

पश्य मे योग मैश्वरम्

भूतभृन् न च भूतस्थः

ममात् मा भूत भावनः ५

यथा काशस् थितो नित्यम्

वायुस् सर्वत् रगो महान्

तथा सर्वाणि भूतानि

मत् स्थानीत् युपधा रय ६

सर्व भूतानि कौन्तेय

प्रकृतिँय् यान्ति मामिकाम्

कल्पक् षये पुनस् तानि

कल्पा दौविसृ जाम्यहम् ७

प्रकृतिं स्वा मवष् टभ्य

विसृजा मिपुन# पुनः

भूतग् राम मिमङ् कृत् स्नम्

अवशम् प्रकृतेर् वशात् ८

न च मान् तानि कर्माणि

निबध् नन्ति धनञ् जय

उदा सीन वदासी नम्

असक् तन् तेषु कर्मसु ९

मयाध् यक्षेण प्रकृतिः

सूयते सचरा चरम्

हेतु नानेन कौन्तेय

जगद् विपरि वर्तते १०

अव जानन्ति माम् मूढाः

मानुषीन् तनु माश्रितम्

परम् भाव मजा नन्तः

मम भूत महेश् वरम् ११

मोघा शामो घकर्मा णः

मोघज्ञा नावि चेतसः

राक्षसी मासु रीञ् चैव

प्रकृ तिम् मोहि नीं श्रिताः १२

महात् मानस् तु माम् पार्थ

दैवीम् प्रकृति माश्रिताः

भजन् त्यनन्य मनसः

ज्ञात् वाभू ताधि मव्ययम् १३

सततङ् कीर्त यन्तो माम्

यतन् तश्च दृढव् रताः

नमस् यन्तश् च माम् भक् त्या

नित्य युक्ता उपा सते १४

ज्ञान यज्ञेन चाप्यन् ये

यजन्तो मामु पासते

एकत्वे नपृथक् त्वेन

बहुधा विश्व तोमु खम् १५

अहङ् क्रतु रहँय् यज्ञः

स्वधा हम हमौ षधम्

मन्त्रो ऽहम हमेवा ज्यम्

अह मग्निर हं हुतम् १६

पिता हमस्य जगतः

माता धाता पिता महः

वेद्यम् पवित्र मोङ् कारः

ऋक् साम यजुरे वच १७

गतिर् भर्ताप् रभुस् साक्षी

निवासश् शरणं सुहृत्

प्र भव#प्र लयस् स्थानम्

निधानम् बीज मव्ययम् १८

तपाम् यह महँव् वर्षम्

नि गृह्णाम् युत्सृजा मिच

अमृतञ् चैव मृत्युश् च

सदसच् चाहमर् जुन १९

*(s s I I)

त्रैविद्या मां सोम पा# पूत पापाः

यज्ञै रिष्ट्वा स्वर् गतिम् प्रार् थयन्ते

ते पुण्य मासाद्य सुरेन् द्रलोकम्

अश् नन्ति दिव्यान् दिवि देव भोगान् २०

*(s s I u)

ते तम् भुक् त्वा स्वर्ग लोकँव् विशालम्

क्षीणे पुण्येमर् त्यलोकँव् विशन्ति

एवन् त्रयी धर्म मनुप्र पन्नाः

गता गतङ् काम कामा लभन्ते २१(!!)

अनन् याश् चिन्त यन्तो माम्

ये जना# पर्यु पासते

तेषान् नित्या भियुक् तानाम्

योगक् षेमँव् वहाम् यहम् २२

येऽप्यन् यदेवता भक्ताः

यजन्ते श्रद् धयान् विताः

तेऽपि मामेव कौन्तेय

यजन् त्यविधि पूर्वकम् २३

अहं हि सर्व यज्ञानाम्

भोक्ता चप्र भुरेव च

न तु मामभि जानन्ति

तत् त्वेनातश् च्यवन्ति ते २४

यान्ति देवव्र तादेवान्

पितॄ न्यान्ति पितृव् रताः

भूतानि यान्ति भूतेज्याः

यान्ति मद् याजिनोऽ पिमाम् २५

पत्रम् पुष्पम् फलन् तोयम्

यो मे भक् त्या प्रयच् छति

तद हम् भक् त्युप हृतम् (!!)

अश्ना मिप्रय तात् मनः २६

यत् करोषि यदश् नासि

यज् जुहोषि ददासि यत्

यत् तपस् यसि कौन्तेय

तत् कुरुष्व मदर् पणम् २७

शुभा शुभ फलै रेवम्

मोक्ष्यसे कर्म बन्धनैः

सन् न्यास योग युक् तात् मा

विमुक् तोमा मुपैष् यसि २८

समोऽहं सर्व भूतेषु

न मेद् वेष्योऽस्ति नप्रि यः

ये भजन्ति तु माम् भक् त्या

मयि ते तेषु चाप् यहम् २९

अपि चेत् सुदुरा चारः

भजते माम नन्य भाक्

साधु रेव स मन्तव्यः

सम्यग् व्यव सितो हिसः ३०

क्षिप्रम् भवति धर्मात् मा

शश्वच् छान्तिन् निगच् छति

कौन्ते यप्रति जानीहि

न मे भक्त# प्र णश्यति ३१

मां हि पार्थव्य पाश्रित्य

येऽपिस् यु# पाप योनयः

स्त्रियो वैश्यास् तथा शूद्राः

तेऽपि यान्ति पराङ् गतिम् ३२

किम् पुनर् ब्राह्मणा# पुण्याः

भक्ता राजर् षयस् तथा

अनित्य मसुखँल् लोकम्

इमम् प्राप्य भजस्व माम् ३३

मन् मना भव मद् भक्तः

मद् याजी मान् नमस् कुरु

मामे वैष्यसि युक् त्वैवम्

आत्मानम् मत् परा यणः ३४

ॐ तत् सदिति, श्रीमद् भगवद् गीतासु, उपनि षत्सु,ब्रह्म विद्यायाम्,योग शास्त्रे,श्रीकृष्णार् जुन सँव् वादे, राज विद्या राज गुह्य योगो नाम, नव मोऽध्याय:

10th adhyaya

ॐ श्री परमात् मने नम:

अथ दशमोऽ ध्याय:

विभूति योग:

श्री उ

भूय एव महा बाहो

शृणु मे परमँव् वच:

यत्तेऽहम् प्रीयमा णाय

वक्ष्या मि हित काम्य या १

न मे विदुस् सुर गणा: (!!)

प्रभवन् न महर् षय:

अह मादिर् हि देवानाम्

महर्षी णाञ् च सर्व श: २

यो माम जमनादिञ् च

वेत् तिलोक महेश् वरम्

असम् मूढस् स मर्त् येषु

सर्व पापै# प्रमुच् यते ३

बुद् धिर् ज्ञान म सम्मो हः

क्षमा सत्यन् दमश् शमः

सुखन् दुःखम् भवोऽभा वः

भयञ् चाभय मेव च ४

अहिंसा समता तुष्टिः

तपो दानँय् यशो ऽयशः

भवन् ति भावा भूतानाम्

मत् त एव पृथग् विधाः ५

महर् षयस् सप्त पूर्वे

चत्वा रो मनवस् तथा

मद् भावा मानसा जाताः

येषाँल् लोक इमा# प्रजाः ६

एताँव् विभूतियँ योगञ् च (!!)

मम यो वेत्ति तत् त्वतः

सो ऽवि कम्पेन योगेन

युज् यते नात्र संशयः ७

अहं सर्वस्यप् रभवः (!!)

मत् तस् सर्वम् प्र वर्तते

इति मत्वा भजन् ते माम्

बुधा भाव समन् विताः ८

मच् चित्ता मद् गतप् राणाः

बोध यन्त# परस् परम्

कथ यन्तश् च मान् नित्यम्

तुष् यन्ति च रमन्ति च (!!) ९

तेषां सतत युक् तानाम्

भज ताम् प्रीति पूर्व कम्

ददामि बुद् धियोगन् तम्

येन मा मुप यान्ति ते १०

तेषा मेवानु कम् पार्थम्

अह मज्ञा न जन् तमः

नाश याम् यात् म भावस् थः

ज्ञा नदीपे न भास्वता ११

अ उ

परम् ब्रह्म परन् धाम

पवित्रम् परमम् भवान्

पुरुषं शाश् वतन् दिव्यम्

आदि देव मजँव् विभुम् १२

आहुस् त्वा मृषयस् सर्वे

देवर् षिर् नारदस् तथा

असितो देवलो व्यासः

स्वयञ् चैवब् रवीषि मे १३

सर्व मेत दृतम् मन्ये

यन् माँव् वदसि केशव

न हि ते भगवन् व्यक् तिम्

विदुर् देवा न दान वाः १४

स्वय मेवात् मनात् मानम्

वेत् थत् वम् पुरुषो त्तम

भूत भाव न भूतेश

देव देव जगत् पते १५

वक् तुमर् हस्य शेषेण

दिव्या ह्यात् मवि भूतयः

याभिर् विभूति भिर् लोकान्

इमांस् त्वँव् व्याप्य तिष्ठसि १६

कथँव् विद्या महँय् योगिन्

त्वां सदा परि चिन्त यन्

केषु केषु च भावेषु

चिन् त्योऽ सि भग वन् मया १७

विस् तरेणात् मनो योगम्

विभूतिञ् चज नार् दन

भूय% कथय तृप् तिर् हि

शृण् वतो नास्ति मेऽ मृतम् १८

श्री उ

हन्त ते कथ यिष् यामि

दिव्या ह्यात्म विभूतयः

प्राधान् यत% कुरुश् रेष्ठ

नास् त्यन्तो विस् तरस्य मे १९

अह मात् मा गुडा केश

सर्व भूता शयस् थितः

अह मादिश् च मध्यञ् च

भूता नामन्त एव च २०

आदित्या नामहँव् विष्णुः

ज्यो तिषां रवि रंशु मान्

मरीचिर् मरु तामस् मि

नक्षत्रा णामहं शशी २१

वेदा नांसाम वेदोऽ स्मि

देवा नामस् मि वासवः

इन्द्रिया णाम् मनश् चास् मि

भूता नामस् मि चेतना २२

रुद्राणां शङ् करश् चास् मि

वित्तेशो यक्ष रक्ष साम्

वसू नाम् पावकश् चास् मि

मेरुश् शिख रिणाम हम् २३

पुरो धसाञ् च मुख् यम् माम्

विद् धि पार्थ बृहस् पतिम्

से नानी नामहं स्कन्दः

सर सामस् मि सा गरः २४

महर् षीणाम् भृगु रहम् (!!)

गिरा मस् म्येक मक्षरम्

यज्ञानाञ् जप यज्ञोऽ स्मि

स्था वरा णां हिमा लयः २५

अश् वत् थस् सर्व वृक्षा णाम्

देवर् षीणाञ् च नारदः

गन् धर् वाणाञ् चित्र रथः (!!)

सिद् धानाङ् कपिलो मुनिः २६

उच् चैश् श्रव समश् वानाम्

विद् धि माम मृतोद् भवम्

ऐराव तङ् गजेन् द्राणाम्

नराणाञ् च न राधिपम् २७

आयु धाना महँव् वज् रम्

धेनू नामस् मि काम धुक्

प्रजनश् चास्मि कन् दर्पः

सर्पा णामस् मि वासुकिः २८

अनन् तश् चास्मि नागा नाम्

वरुणो याद सामहम्

पितृ णा मर्यमा चास्मि

यमस् सयँ्यम तामहम् २९

प्रह् लादश् चास्मि दैत्या नाम्

काल% कलय तामहम्

मृगा णाञ् च मृगेन् द्रोऽ हम्

वैन तेयश् च पक्षिणाम् ३०

पवन# पवता मस्मि

रामश् शस्त्र भृता महम्

झषाणाम् मकरश् चास्मि

स्रो तसा मस्मि जाह्नवी ३१

सर्गा णामादि रन् तश्च

मध्यञ् चैवा हमर् जुन

अध्यात् म विद्या विद्यानाम् (!!)

वाद# प्र वदता महम् ३२

अक्षरा णामका रोऽस्मि

द्वन् द्वस् सामा सिकस्य च

अह मेवाक्ष य%कालः

धाताहँव् विश् वतो मुखः ३३

मृत्युस् सर्व हरश् चाहम्

उद् भवश् च भविष् यताम्

कीर् तिश् श्रीर् वाक् च नारीणाम्

स्मृतिर् मेधा धृति:(हि) क् षमा ३४

बृहत् साम तथा साम् नाम्

गायत्री छन्द सामहम्

मासा नाम् मार्ग शीर् षोऽहम्

ऋतूनाङ् कुसु माकरः ३५

द्यूतञ् छल यतामस् मि

तेजस् तेजस् विनाम हम्

जयोऽ स्मिव् यव सायोऽ स्मि

सत् त्वं सत् त्वव तामहम् ३६

वृष् णीनाँव् वासु देवोऽस्मि

पाण् डवा नान् धनञ् जयः

मुनी नामप् यहँव् व्यासः

कवी नामुश ना कविः ३७

दण् डो दमय तामस् मि

नीति रस्मि जिगी षताम्

मौनञ् चैवास् मि गुह् यानाम्

ज्ञानञ् ज्ञान वता महम् ३८

यच् चापि सर्व भूतानाम्

बीजन् तदह मर्जुन

न तदस् तिवि ना यत् स्यात्

मया भूतञ् चरा चरम् ३९

नान् तोऽ स्ति मम दिव् यानाम्

विभूती नाम् परन् तप

एष तूद् देश त# प्रोक्तः

विभू तेर् विस् तरो मया ४०

यद् यद् विभूति मत् सत् त्वम्

श्रीमदूर् जित मेव वा

तत् तदेवा वगच्छत् वम्

मम तेजों ऽ शसम् भवम् ४१

अथ वा बहु नै तेन

किञ् ज्ञा तेन तवार् जुन

विष् टभ्या हमिदङ् कृत् स्नम्

एकां शेनस् थितो जगत् ४२

ॐ तत् सदिति, श्रीमद् भगवद् गीतासु, उपनि षत्सु,ब्रह्म विद्यायाम्,योग शास्त्रे,श्रीकृष्णार् जुन सँव् वादे, विभूति योगो नाम, दशमो ऽ ध्याय:

11th adhyaya

ॐ श्री परमात् मने नम:

अथ एका दशोऽ ध्याय:

विश्व रूप दर्शन योग:

अ उ

मदनुग् रहाय परमम् (!!)

गुह्य मध्यात्म सञ् ज्ञितम्

यत् त्वयोक् तँव् वचस् तेन

मोहोऽयँव् विगतो मम १

भवाप् ययौ हि भूतानाम्

श्रुतौ विस् तर शो मया

त्वत् त% कम ल पत्राक्ष

माहात् म्यमपि चाव्ययम् २

एवमे तद्यथात् थत्वम्

आत्मा नम्पर मेश्वर

द्रष्टु मिच्छामि ते रूपम्

ऐश्वरम् पुरुषोत् तम ३

मन्य से यदि तच् छक्यम्

मया द्रष्टु मितिप्र भो

योगेश् वर ततो मे त्वम्

दर्श यात् मान मव्य यम् ४

श्री उ

पश्य मे पार्थ रूपाणि

शतशो sथ सहस्र शः

नाना विधानि दिव् यानि

नाना वर्णा कृतीनि च ५

पश्या दित्यान् वसून् रुद्रान्

अश्वि नौ मरुतस् तथा

बहून् यदृष्ट पूर्वाणि

पश्याश् चर्याणि भारत. ६

इहैकस् थञ् जगत् कृत् स्नम्

पश्याद् यस चरा चरम्

मम देहे गुडा केश

यच्चान् यद् द्रष्टु मिच्छसि ७

न तु मां शक्यसे द्रष्टुम्

अने नैवस् वचक्षु षा

दिव्यन् ददामि ते चक्षुः

पश्य मे योग मैश्वरम् ८

स उ

एवमुक् त्वा ततो राजन्

महा योगेश् वरो हरिः

दर्श यामास पार्थाय

परमं रूप मैश्वरम् ९

अनेक वक् त्र नयनम् (!!)

अनेकाद् भुत दर्श नम्

अनेक दिव्या भरणम् (!!)

दिव्या नेकोद् यता युधम् १०

दिव्य माल्याम् बर धरम् (!!)

दिव्य गन्धानु लेपनम्

सर्वाश् चर्य मयन् देवम्

अनन्तँव् विश्वतो मुखम् ११

दिवि सूर्य सहस्रस् य

भवेद् युगप दुत्थिता

यदि भास् सदृशी सा स्यात्

भासस् तस्य महात् मनः १२

तत्रै कस्थञ् जगत् कृत्स्नम्

प्र विभक्त मनेक धा

अपश्यद् देव देवस्य

शरीरे पाण्डवस् तदा १३

ततस् स विस् मया विष्टः

हृष्ट रोमा धनञ् जयः

प्रणम्य शिरसा देवम्

कृताञ् जलिर भाषत १४

अ उ

*(U I I u)

पश्यामि देवांस् तव देव देहे

सर्वांस् तथा भूत विशेष सङ्गघान्

ब्रह्माण मीशङ् कमला सनस् थम्

ऋषींश् च सर्वा नुर गांश् च दिव्यान् १५

* (U s I I)

अनेक बाहू दर वक् त्र नेत्रम्

पश्या मित्वां सर्व तोऽनन्त रूपम्

नान्तन् न मध्यन् न पुनस् तवादिम्

पश्यामि विश्वे श्वर विश्व रूप १६

* (U s s I)

किरी टिनङ् गदिनञ् चक्रिणञ् च (!!)

ते जो राशिं सर्व तो दीप्ति मन्तम्

पश्या मित्वान् दुर् निरीक्ष्यं समन् तात्

दीप् तान लार्कद् युति मप्र मेयम् १७

* (U u u u)

त्वमक्षरम् परमवँ् वेदि तव्यम् (!!)

त्वमस्य विश्वस्य परन् निधानम्

त्व मव् ययश् शाश्वत धर्म गोप्ता

सना तनस् त्वम् पुरुषो मतो मे १८

* (U u s u)

अनादि मध्यान्त मनन्त वीर्यम्

अनन्त बाहुं शशि सूर्य नेत्रम्

पश्या मित्वान् दीप्त हुताश वक्त्रम् (!!)

स्व तेजसा विश्व मिदन् तपन्तम् १९

* (I I I I)

द्यावा पृथिव् यो रिदमन् तरं हि

व्याप्तन् त्वयै केन दिशश् च सर्वाः

दृष्ट्वाद् भुतं रूप मुग्रन् तवेदम्

लोकत्र यम्प्रव् यथितम् महात् मन् २०

* (U t t t)

अमी हित्वां सुर सङ्घा विशन्ति (!!)

केचिद् भीता# प्राञ्जल यो गृणन्ति (!!)

स्वस्तीत् युक्त्वा महर्षि सिद् ध सङ्घाः (!!)

स्तुवन् तित्वां स्तुति भि# पुष्क लाभिः (!!) २१

* (S u I s)

रुद्रा दित् या वसवो ये च साध्याः (!!)

विश्वेऽश् विनौ मरुतश् चोष् मपाश्च (!!)

गन्धर्व यक्षासु रसिद्ध सङ्घाः

वीक्षन्ते त्वाँव् विस् मिताश् चैव सर्वे २२

* (I t u s)

रूपम् महत्ते बहु वक् त्र नेत्रम्

महा बाहो बहु बाहूरु पादम् (!!)

बहू दरम् बहु दंष्ट्रा करालम् (!!)

दृष्ट्वा लोका# प्रव् यथितास् तथा हम् (!!) २३

* (U I s u)

नभस् स्पृशन् दीप्त मनेक वर्णम्

व्यात् तान नन् दीप्त विशाल नेत्रम्

दृष्ट्वा हित्वाम् प्रव् यथितान् तरात् मा (!!)

धृतिन् न विन्दामि शमञ् च विष्णो २४

* (I I u u)

दंष्ट्रा करा लानि च ते मुखानि

दृष्ट्वैव काला नल सन् निभानि

दिशो न जाने न लभे च शर्म

प्रसीद देवेश जगन् निवास २५

* (U I s u)

अमी चत्वान् धृत राष्ट्रस्य पुत्राः (!!)

सर्वे सहै वाव निपाल सङ्घैः

भीष्मो द्रोणस् सूत पुत्रस् तथा सौ

सहास् मदीयै रपि योध मुख्यैः २६

* (I I I s)

वक्त्राणि ते त्वर माणा विशन्ति (!!)

दंष्ट्रा करा लानि भया नकानि

केचिद् विलग्ना दशनान् तरेषु

सन्दृश् यन्ते चूर्णि तैरुत्त माङ्गैः २७

* (U u u u)

यथा नदीनाम् बहवो ऽम् बु वेगाः

समुद्र मेवाभि मुखा द्र वन्ति

तथा तवामी नर लोक वीराः

विशन्ति वक्त्राण् यभि विज् वलन्ति २८

* (U u u u)

यथा प्रदीप् तञ् ज्वलनम् पतङ्गाः

विशन्ति नाशाय समृद् धवेगाः

तथैव नाशाय विशन्ति लोकाः

तवापि वक्त्राणि समृद् धवेगाः २९

* (I I I I)

लेलिह् यसे ग्रस मानस् समन्तात् (!!)

लोकान् समग्रान् वदनैर् ज्वलद् भिः

तेजो भिरापूर् यजगत् समग्रम्

भासस् तवोग्रा# प्र तपन्ति विष्णो ३०

* (I u I u)

आख्या हि मे को भवा नुग् ररूपः

नमोऽस्तु ते देव वरप्र सीद

विज्ञातु मिच्छामि भवन्त माद्यम्

न हिप् रजा नामि तवप् रवृत्तिम् ३१

* (I I s I)

श्री उ

कालो ऽ स्मि लोकक्ष यकृत् प्रवृद्धः

लोकान् समा हर्तु मिहप् रवृत्तः

ऋतेऽपि त्वान् न भविष् यन्ति सर्वे (!!)

ये ऽ वस् थिता# प्रत्य नीकेषु योधाः ३२ (!!)

* (U s u u)

तस्मात् त्वमुत् तिष्ठ यशो लभस्व

जित्वा शत्रून् भुङ्क्ष्व राज्यं समृद् धम्

मयै वैते निहता# पूर्व मेव (!!)

निमित्त मात्रम् भव सव्य साचिन् ३३

* (I I u I)

द्रोणञ् च भीष्मञ् चज यद्रथञ् च

कर्णन् तथान् यानपि योध वीरान्

मया हतांस् त्वञ् जहि मा व्यथिष्ठाः

युध्यस्व जेतासि रणे सपत् नान् ३४

स उ

* (S u u u)

एतच्छ् रुत्वा वचनङ् केशवस्य (!!)

कृताञ् जलिर् वेप मान% किरीटी

नमस् कृत्वा भूय एवाह कृष्णम् (!!)

सगद् गदम् भीत भीत# प्रणम्य ३५

अ उ

* (I u I I)

स्थाने हृषी केश तवप् रकीर्त्या

जगत् प्रहृष्यत् यनु रज्यते च

रक्षांसि भीतानि दिशो द्रवन्ति

सर्वे नमस् यन्ति च सिद्ध सङ्घाः ३६

* (I u u u)

कस्माच् चते न नमेरन् महात्मन् (!!)

गरीयसे ब्रह्म णोऽ प्यादि कर्त्रे

अनन्त देवेश जगन् निवास

त्वमक्ष रं सदसत् तत् परयँ यत् ३७(!!)

* (U u I u)

त्वमा दिदेव# पुरुष# पुराणः

त्वमस्य विश्वस्य परन् निधानम्

वेत्ता सि वेद्यञ् च परञ् च धाम

त्वया ततँव् विश् वम नन्त रूप ३८

* (I u u u)

वायुर् यमोऽ ग्निर् वरुणश् शशाङ्कः

प्रजा पतिस् त्वम् प्रपि तामहश् च

नमो नमस्तेऽस्तु सहस्र कृत्वः

पुनश्च भूयोऽ पि नमो नमस्ते ३९

* (U u u I)

नम# पुरस् तादथ पृष्ठ तस्ते

नमो ऽ स्तु ते सर्व त एव सर्व

अनन्त वीर्या मित विक्रमस् त्वम्

सर्वं समाप् नोषि ततोऽ सि सर्वः ४०

* (U I u u)

सखेति मत्वा प्रसभँय् यदुक् तम्

हे कृष्ण हे यादव हे सखेति

अजा नता महि मानन् तवेदम् (!!)

मया प्रमा दात् प्रणयेन वापि ४१

* (I u I i)

यच् चाव हासार्थ मसत् कृतोऽसि

विहार शय्या सन भोजनेषु

एको ऽ थवाप् यच् युत तत् समक्षम्

तत् क्षामये त्वा मह मप् रमेयम् ४२

* (U u I I)

पितासि लोकस्य चरा चरस्य

त्वमस्य पूज्यश्च गुरुर् गरीयान्

नत् वत् समो ऽस्त्यभ् यधिक%कुतोऽ न्यः

लोकत्र येऽप्यप् रति मप् रभाव ४३

* (I u u u)

तस्मात् प्रणम् यप्रणि धाय कायम्

प्रसाद येत्वा मह मीश मीड्यम्

पितेव पुत्रस्य सखेव सख्युः

प्रिय# प्रिया यार्हसि देव सोढुम् ४४

* (U u u u)

अदृष्ट पूर्वं हृषितो ऽ स्मि दृष्ट्वा

भयेन चप्रव् यथितम् मनो मे

तदेव मे दर्शय देव रूपम्

प्रसीद देवेश जगन् निवास ४५

* (U s I u)

किरी टिनङ् गदिनञ् चक्र हस्तम् (!!)

इच्छामित् वान् द्रष्टु महन् तथैव (!!)

तेनैव रूपेण चतुर् भुजेन

सहस्र बाहो भव विश्व मूर्ते ४६

श्री उ

* (U I I I)

मयाप् रसन् ने न तवार् जुनेदम्

रूपम् परन् दर्शित मात् म योगात्

तेजो मयँव् विश्व मनन्त माद्यम्

यन् मे त्वदन् येन न दृष्ट पूर्वम् ४७

* (u u s I)

न वेद यज्ञाध् ययनैर् न दानैः

न चक्रिया भिर् न तपोऽ भिरुग् रैः

एवं रूपश् शक्य अहन् नृलोके(!!)

द्रष्टुन् त्व दन्येन कुरुप् रवीर ४८

* (I s u u)

मा ते व्यथा माच विमूढ भावः

दृष्ट्वा रूपङ् घोर मीदृङ् ममेदम्

व्यपेत भी# प्रीत मना# पुनस् त्वम्

तदेव मे रूप मिदम् प्र पश्य ४९

स उ

* (I u I I)

इत्यर् जुनँव् वासु देवस् तथोक् त्वा (!!)

स्वकं रूपन् दर्श यामास भूयः (!!)

आश्वास यामास च भीत मेनम्

भूत्वा पुनस् सौम्य वपुर् महात् मा ५०

अ उ

दृष्ट्वे दम् मानुषं रूपम्

तव सौम्यञ् जनार् दन

इदानी मस्मि सँव् वृत्तः

सचेता# प्रकृतिङ् गतः ५१

श्री उ

सु दुर् दर्श मिदं रूपम्

दृष्ट वानसि यन् मम

देवा अप्यस्य रूपस्य

नित्यन् दर्शन काङ्क्षि णः ५२

नाहँव् वेदैर् न तपसा (!!)

नदा नेन नचेज् यया

शक्य एवँव् विधो द्रष्टुम्

दृष्ट वानसि माँय् यथा ५३

भक्त्या त्वनन् यया शक्यः

अह मेवँव् विधोऽर् जुन

ज्ञातुन् द्रष्टुञ् च तत् त्वेन

प्रवेष्टुञ् च परन् तप ५४

मत् कर्म कृन् मत् परमः (!!)

मद् भक्तस् सङ्ग वर्जितः

निर् वैरस् सर्व भूतेषु

यस् स मामेति पाण्डव ५५

ॐ तत् सदिति, श्रीमद् भगवद् गीतासु, उपनि षत्सु,ब्रह्म विद्यायाम्,योग शास्त्रे,श्रीकृष्णार् जुन सँव् वादे, विश्व रूप दर्शन योगो नाम, एका दशो ऽ ध्यायः

12th adhyaya

ॐ श्री परमात् मने नमः

अथद् वादशोऽ ध्यायः

भक्ति योगः

अ उ

एवं सतत युक्ता ये

भक् तास् त्वाम् पर्यु पासते

ये चाप् यक्षर मव् यक्तम्

तेषाङ् के योग वित्तमाः १

श्री उ

मय्या वेश्य मनो ये माम्

नित्य युक्ता उपास ते

श्रद् धया परयो पेताः

ते मे युक् ततमा मताः २

येत् वक्षर मनिर् देश्यम्

अव् यक्तम् पर्युपा सते

सर्वत्र गम चिन्त्यञ् च

कूटस् थमच लन् ध्रुवम् ३

सन् नियम्येन् द्रियग् रामम्

सर् वत्र सम बुद्धयः

तेप् राप् नुवन्ति मामेव

सर्व भूत हिते रताः ४

क्लेशोऽधि कत रस् तेषाम्

अव्यक्ता सक्त चेतसाम्

अव्यक्ता हि गतिर् दुःखम्

देहवद् भिरवाप् यते ५

ये तु सर्वाणि कर्माणि

मयि सन् न्यस्य मत्पराः

अनन् येनैव योगेन

मान् ध्यायन्त उपा सते ६

तेषा महं समुद् धर्ता

मृत्यु संसार सागरात्

भवामि न चिरात् पार्थ

मय्या वेशित चेतसाम् ७

मय्येव मन आ धत्स्व

मयि बुद्धिन् निवेशय

निव सिष्यसि मय्येव

अत ऊर्ध्वन् नसं शयः ८

अथ चित्तं समा धातुम्

न शक्नोषि मयिस् थिरम्

अभ्यास योगेन ततः (!!)

मामिच् छाप्तुन् धनञ्ज य ९

अभ्या सेऽप्य स मर्थोऽसि

मत् कर्म परमो भव

मदर् थमपि कर्माणि

कुर्वन् सिद्धिम वाप्स्यसि १०

अथैत दप्य शक्तोऽसि

कर्तुम् मद् योग माश्रितः

सर्व कर्म फलत् यागम्

तत% कुरु यतात् मवान् ११

श्रेयो हिज्ञान मभ्यासात्

ज्ञानाद् ध्यानँव् विशिष्य ते

ध्यानात् कर्म फलत् यागः

त्यागाच् छान्तिर नन्तरम् १२

अद्वेष्टा सर्व भूतानाम्

मैत्र% करुण एव च

निर्ममो निरहङ् कारः

सम दुःख सुखः(ह) क्षमी १३

सन्तुष् टस्स ततँय् योगी

यतात्मा दृढ निश्चयः

मय्यर् पित मनो बुद्धिः

यो मद् भक्तस् समे प्रियः १४

यस् मान्नोद् विजते लोकः

लोकान् नोद् विजते च यः

हर्षा मर्ष भयोद् वेगैः

मुक्तो यस् सच मेप् रियः १५

अन पेक्षश् शुचिर् दक्षः

उदा सीनो गतव् यथः

सर्वा रम्भ परित्या गी

यो मद् भक् तस् समेप् रियः १६

यो न हृष् यति नद् वेष्टि

न शोचति न काङ् क्षति

शुभाशु भपरित् यागी

भक्ति मान् यस् समेप् रियः १७

समश् शत्रौ च मित्रे च

तथा मानाप मानयोः

शीतोष् णसुख दुःखेषु

समस् सङ्ग वि वर्जितः १८

तुल्य निन्दा स्तुतिर् मौनी

सन्तुष् टो येन केन चित्

अनि केतस् स्थिर मतिः (!!)

भक्ति मान् मे प्रियो नरः १९

ये तु धर्म्या मृतमि दम् (!!)

यथोक् तम् पर्यु पासते

श्रद् दधाना मत् परमाः (!!)

भक्तास् तेऽ तीव मे प्रियाः २०

ॐ तत् सदिति, श्रीमद् भगवद् गीतासु, उपनि षत्सु,ब्रह्म विद्यायाम्,योग शास्त्रे,श्रीकृष्णार् जुन सँव् वादे, भक्ति योगो नाम, द्वादशो ऽ ध्यायः

13th adhyaya

ॐ श्री परमात् मने नमः

अथत् रयो दशो ऽध्यायः

क्षेत्रक् षेत्रज्ञ विभाग योगः

श्री उ

इदं शरीरङ् कौन्तेय

क्षेत्र मित्य भिधीय ते

एतद् यो वेत्ति तम् प्राहुः

क्षेत्रज्ञ इति तद् विदः १

क्षेत्रज्ञञ् चापि माँव् विद्धि

सर्वक् षेत्रेषु भारत

क्षेत्रक् क्षेत्रज्ञ योर् ज्ञानम्

यत् तज् ज्ञानम् मतम् मम २

तत् क्षेत्रँय् यच् च यादृक् च

यद्वि कारि यतश् च यत्

सच यो यत् प्रभावश् च

तत् समा सेन मे शृणु ३

ऋषिभिर् बहुधा गीतम्

छन्दो भिर् विविधै# पृथक्

ब्रह्म सूत्र पदैश् चैव

हेतु मद् भिर् विनिश् चितैः ४

महा भूता न्यहङ् कारः

बुद् धिरव् यक्त मेवच

इन्द्रि याणि दशैकञ् च

पञ्च चेन् द्रिय गोचराः ५

इच्छा द्वेषस् सुखन् दुःखम्

सङ्घातश् चेतना धृतिः

एतत् क्षेत्रं समा सेन

सवि कार मुदा हृतम् ६

अमानित् वम दम् भित्वम्

अहिंसा क्षान्ति रार् जवम्

आचार्यो पासनं शौचम्

स्थैर्य मात्म विनिग् रहः ७

इन्द्रियार् थेषु वैराग् यम्

अनहङ् कार एव च

जन्म मृत्यु जरा व्याधि- दुःख दोषानु दर्शनम् ८

असक्ति रनभिष् वङ्गः

पुत्र दार गृहादि षु

नित्यञ् च सम चित्तत् वम्

इष्टा निष्टो प पत्तिषु ९

मयि चा नन्य योगेन

भक्ति रव्यभि चारिणी

विविक्त देश सेवित् वम्

अरतिर् जन संसदि १०

अध्यात् मज्ञान नित्यत् वम्

तत् त्वज्ञानार् थ दर्शनम्

एतज् ज्ञान मितिप् रोक्तम्

अज्ञा नयँ् यद तोऽन्य था ११

ज्ञेययँ् यत् तत् प्रवक् ष्यामि

यज् ज्ञात्वा मृत मश्नुते

अनादि मत् परम् ब्रह्म

न सत् तन् नासदुच् यते १२

सर्व त# पाणि पादन् तत्

सर्वतोऽ क्षिशिरो मुखम्

सर्वतश् श्रुति मल्लोके

सर्व मावृत्य तिष्ठति १३

सर्वेन् द्रिय गुणा भासम्

सर्वेन् द्रिय विवर्जि तम्

असक्तं सर्व भृच् चैव

निर् गुणङ् गुण भोक् तृच १४

बहिरन् तश्च भूतानाम्

अचरञ् चर मेव च

सूक्ष्मत् वात् तद विज्ञेयम्

दूरस् थञ्चान् तिके च तत् १५

अवि भक्तञ् च भूतेषु

विभक्त मिव चस्थितम्

भूत भर् तृच तज् ज्ञेयम्

ग्रसिष्णुप् रभविष् णुच १६

ज्योति षामपि तज् ज्योतिः

तमस# परमुच् यते

ज्ञानञ् ज्ञेयञ् ज्ञान गम्यम् (!!)

हृदि सर्वस्य विष् ठितम् १७

इतिक् षेत्रन् तथा ज्ञानम्

ज्ञेयञ् चोक्तं समा सतः

मद् भक्त एतद् विज्ञाय (!!)

मद् भावा योप पद्यते १८

प्रकृतिम् पुरुषञ् चैव

विद् ध्यनादी उभा वपि

विकारांश् च गुणांश् चैव

विद् धिप् रकृति सम्भवान् १९

कार्य कर णकर्तृत् वे

हेतु# प्रकृति रुच्यते।

पुरुषस् सुख दुःखानाम्

भोक् तृत्वे हेतु रुच्यते २०

पुरुष# प्रकृतिस् थो हि

भुङ् क्ते प्रकृति जान् गुणान्

कारणङ् गुण सङ् गोऽस्य

सद सद्योनि जन्मसु २१

उपद् रष्टा नु मन्ता च

भर्ता भोक्ता महेश् वरः

पर मात् मेति चाप् युक्तः

देहेऽस्मिन् पुरुष# परः २२

य एवँव् वेत्ति पुरुषम् (!!)

प्रकृतिञ् च गुणैस् सह

सर्व था वर्त मानोऽपि

न सभूयोऽ भि जाय ते २३

ध्याने नात् मनि पश्यन्ति

केचि दात् मान मात् मना

अन्ये साङ् ख्येन योगेन

कर्म योगेन चापरे २४

अन्ये त्वेव मजा नन्तः

श्रुत्वान् येभ्य उपा सते

तेऽपि चाति तरन् त्येव

मृत्युं श्रुति परा यणाः २५

यावत् सञ् जायते किञ्चित्

सत् त्वं स्थावर जङ्गमम्

क्षेत्रक् षेत्रज्ञ सयँ् योगात्

तद् विद् धि भरतर् षभ २६

समं सर्वेषु भूतेषु

तिष्ठन् तम् पर मेश्वरम्

विनश् यत् स्ववि नश्यन् तम्

य# पश्यति स पश्यति २७

समम् पश्यन् हि सर्वत्र

सम वस् थित मीश्वरम्

न हिनस् त्यात् मनात् मानम्

ततो याति पराङ् गतिम् २८

प्रकृत् यैव च कर्माणि

क्रिय माणानि सर्वशः

य# पश्यति तथात् मानम्

अकर् तारं स पश्यति २९

यदा भूत पृथग् भावम्

एकस् थमनु पश्यति

तत एव च विस्तारम्

ब्रह्म सम् पद्यते तदा ३०

अनादित् वान् निर् गुणत् वात्

पर मात् माय मव्ययः

शरीरस् थोऽपि कौन्तेय

न करोति न लिप्यते ३१

यथा सर्व गतं सौक्ष् म्यात्

आकाशन् नोप लिप्यते

सर्वत्रावस् थितो देहे

तथात् मा नोप लिप्यते ३२

यथा प्रकाश यत्येकः

कृत् स्नलँ् लोक मिमं रविः

क्षेत्रङ् क्षेत्री तथा कृत् स्नम्

प्रकाश यति भारत ३३

क्षेत्रक् षेत्रज्ञयो रेवम्

अन्त रञ् ज्ञान चक्षुषा

भूतप् रकृति मोक्षञ् च

ये विदुर् यान्ति ते परम् ३४

ॐ तत् सदिति, श्रीमद् भगवद् गीतासु, उपनि षत्सु,ब्रह्म विद्यायाम्,योग शास्त्रे,श्रीकृष्णार् जुन सँव् वादे, क्षेत्रक् षेत्रज्ञ विभाग योगो नाम, त्रयो दशो ऽध्यायः

14th adhyaya

ॐ श्री परमात् मने नमः

अथ चतुर् दशोऽ ध्यायः

गुणत् रय विभाग योगः

श्री उ

परम् भूय# प्रवक्ष्यामि

ज्ञानानाञ् ज्ञान मुत्त मम्

यज् ज्ञात् वा मुनयस् सर्वे

परां सिद्धि मितो गताः १

इदञ् ज्ञान मुपा श्रित्य

मम साधर् म्यमा गताः

सर्गेऽपि नोप जायन् ते

प्रलये नव् यथन् तिच २

मम योनिर् महद् ब्रह्म

तस् मिन् गर्भन् दधाम् यहम्

सम् भवस् सर्व भूतानाम्

ततो भवति भारत ३

सर्व योनिषु कौन्तेय

मूर्तयस् सम्भवन् ति याः

तासाम् ब्रह्म महद् योनिः

अहम् बीजप्र द # पिता ४

सत् त्वं रजस् तम इति (!!)

गुणा# प्रकृति सम् भवाः

निबध् नन्ति महा बाहो

देहे देहिन मव्य यम् ५

तत्र सत्त्वन् निर् मलत् वात् (!!)

प्रका शक मना मयम्

सुख सङ्गेन बध् नाति

ज्ञान सङ्गेन चानघ ६

रजो रागात् मकँव् विद् धि

तृष्णा सङ्ग समुद् भवम्

तन् निबध् नाति कौन्तेय

कर्म सङ् गेन देहिनम् ७

तमस् त्वज्ञान जँव् विद्धि

मोहनं सर्व देहि नाम्

प्र मादालस् य निद् राभिः

तन् निबध् नाति भारत ८

सत् त्वं सुखे सञ् जयति (!!)

रज% कर्म णि भारत

ज्ञान मावृत्य तु तमः(!!)

प्र मादे सञ् जयत् युत ९

रजस् तमश् चाभि भूय (!!)

सत् त्वं भवति भारत

रजस् सत् त्वन् तमश् चैव

तमस् सत् त्वं रजस् तथा १०

सर्वद् वारेषु देहे ऽस्मिन्

प्रकाश उप जायते

ज्ञानँय् यदा तदा विद्यात्

विवृद् धं सत् त्व मित् युत ११

लोभ# प्रवृत् तिरा रम्भः

कर्मणा मशमस् स्पृहा

रजस् येतानि जायन् ते

विवृद् धे भरतर् षभ १२

अप् रका शोऽप्र वृत् तिश्च

प्रमा दो मोह एव च

तमस् येतानि जायन् ते

विवृद् धे कुरु नन् दन १३

यदा सत् त्वे प्रवृद् धे तु

प्रलयँय् याति देह भृत्

तदोत् तम विदाँल् लोकान्

अमलान् प्रति पद्यते १४

रजसिप् रलयङ् गत्वा

कर्म सङ्गिषु जायते

तथा प्र लीनस् तमसि (!!)

मूढ योनिषु जायते १५

कर्मणस् सुकृतस् याहुः

सात् त्विकन् निर् मलम् फलम्

रजसस् तु फलन् दुःखम्

अज्ञानन् तमस# फलम् १६

सत् त्वात् सञ् जायते ज्ञानम्

रजसो लोभ एव च

प्रमाद मोहौ तमसः (!!)

भवतोऽ ज्ञान मेवच १७

ऊर् ध्वङ्गच् छन्ति सत् त्वस् थाः

मध्ये तिष्ठन्ति राजसाः

जघन्य गुण वृत् तिस्थाः

अधो गच् छन्ति तामसाः १८

नान्यङ् गुणेभ्य% कर्तारम् (!!)

यदा द्रष्टा नुपश् यति

गुणेभ्यश् च परँव् वेत्ति

मद् भावं सोऽधि गच् छति १९

गुणा नेता नतीत्यत् रीन्

देही देह समुद् भवान्

जन्म मृत्यु जरा दुःखैः

विमुक् तोऽमृत मश् नुते २०

अ उ

कैर् लिङ्गैस् त्रीन् गुणा नेतान्

अतीतो भवतिप् रभो

किमा चार% कथञ् चैतान्

त्रीन् गुणा नति वर्त ते || २१.

श्री उ

प्र काशञ् चप् रवृत् तिञ् च

मोह मेव च पाण्डव

नद् वेष् टिसम् प्रवृत् तानि

ननि वृत् तानि काङ्क्षति २२

उदा सीन वदा सीनः

गुणैर् यो न वि चाल् यते

गुणा वर्तन् त इत्येव

योऽव तिष् ठति नेङ् गते २३

सम दुःख सुखस् स्वस्थः

सम लोष्टाश् मकाञ् चनः

तुल्यप् रियाप् रियो धीरः

तुल्य निन्दात् म संस् तुतिः २४

मानाप मानयोस् तुल्यः

तुल्यो मित्रा रिपक्ष योः

सर्वा रम्भ परित्या गी

गुणा तीतस् स उच्यते २५

माञ् च यो ऽ व्यभि चारेण

भक्ति योगेन सेवते

स गुणान् सम तीत्यै तान्

ब्रह्म भूयाय कल् पते २६

ब्रह्म णोहिप् रतिष्ठा हम्

अमृतस् याव्य यस्य च

शाश् वतस्य च धर्मस् य

सुखस् यैकान् ति कस्यच २७

ॐ तत् सदिति, श्रीमद् भगवद् गीतासु, उपनि षत्सु,ब्रह्म विद्यायाम्,योग शास्त्रे,श्रीकृष्णार् जुन सँव् वादे, गुणत् रय विभाग योगो नाम, चतुर् दशोऽ ध्याय:

15th adhyaya

ॐ श्री परमात् मने नम:

अथ पञ्च दशोऽध्याय:

पुरु षोत्तम योग:

श्रीभ उ

ऊर्ध्व मूल मधश् शाखम्

अश्वत् थम् प्राहु रव्य यम्

छन्दांसि यस्य पर्णानि

यस् तँव् वेद स वेद वित् १

*(s u u I)

अधश् चोर्ध्वम् प्रसृतास् तस्य शाखा:(!!)

गुणप् रवृद् धा विषयप् रवाला:

अधश् चमूलान् यनु सन् ततानि

कर् मानु बन्धीनि मनुष्य लोके २

*(u I I u)

न रूप मस्येह तथोप लभ्यते

नान् तो न चादिर् न च सम् प्रतिष्ठा

अश्वत् थमेनं सुविरूढ मूलम्

असङ्ग शस्त्रेण दृढेन छित् त्वा ३

*(u I u u)

तत# पदन् तत् परि मार्गि तव्यम्

यस् मिन् गता न निवर् तन्ति भूयः (!!)

तमेव चाद्यम् पुरुषम् प्र पद्ये

यत# प्र वृत् ति# प्रसृता पुराणी ४

*(I I I I)

निर् मान मोहा जित सङ्ग दोषाः

अध् यात्म नित्या विनि वृत्त कामाः

द्वन् द्वैर् विमुक् तास् सुख दुःख सञ् ज्ञैः

गच्छन् त्यमूढा # पदमव् ययन् तत् ५

न तद् भास यते सूर्यः

न शशाङ्को न पावकः

यद् गत्वा न नि वर् तन्ते

तद् धाम परमम् मम ६

ममै वांशो जीव लोके(!!)

जीव भूतस् सना तनः

मनष् षष्ठा नीन् द्रियाणि

प्रकृतिस् थानि कर्षति ७

शरीरँय् यदवाप् नोति

यच् चाप् युत् क्रामतीश् वरः

गृहीत् वैतानि सँय् याति

वायुर् गन्धा निवा शयात् ८

श्रोत्रञ् चक्षुस् स्पर्शनञ् च (!!)

रसनङ् घ्राण मेव च

अधिष् ठाय मनश् चायम्

विषया नुप सेवते ९

उत् क्रामन् तं स्थितँव् वापि

भुञ्जा नँव् वा गुणान् वितम्

विमूढा नानु पश्यन्ति

पश्यन् तिज्ञान चक्षुषः १०

यतन् तो योगिनश् चैनम्

पश्यन् त्यात् मन्य वस् थितम्

यतन् तोऽप्य कृतात् मानः

नैनम् पश्यन् त्यचे तसः ११

यदा दित्य गतन् तेजः

जगद् भास यतेऽखिलम्

यच् चन्द्र मसि यच् चाग्नौ

तत् तेजो विद् धि मामकम् १२

गा माविश्य च भूतानि

धारयाम् यहमो जसा

पुष्णामि चौषधीस् सर्वाः

सोमो भूत्वा रसात् मकः १३

अहँव् वैश्वा नरो भूत्वा

प्राणिनान् देह माश्रितः

प्राणा पान समायुक् तः

पचाम् यन्नञ् चतुर् विधम् १४

*(I I I I)

सर् वस्य चाहं हृदि सन् निविष्टः

मत् तस् स्मृतिर् ज्ञान मपोहनञ् च

वेदैश् च सर् वैर हमेव वेद्यः

वेदान्त कृद् वे दविदे व चाहम् १५

द्वा विमौ पुरुषौ लोके

क्षरश् चाक् षर एवच

क्षरस् सर्वाणि भूतानि

कूटस् स्थोऽक् षर उच्यते १६

उत् तम# पुरुषस् त्वन् यः

परमात् मेत्यु दाहृतः

यो लोकत् रयमा विश्य

बि भर्त्यव् यय ईश् वरः १७

यस्मात् क्षरम तीतोऽहम्

अक्षरा दपि चोत् तमः

अतोऽस् मिलोके वेदे च (!!)

प्रथित# पुरुषोत् तमः १८

यो मामे वम सम् मूढः

जानाति पुरुषोत् तमम्

स सर्व विद् भजति माम् (!!)

सर्व भावेन भारत १९

इति गुह्य तमं शास्त्रम्

इदमुक् तम् मया नघ

एतद् बुद् ध्वा बुद् धिमान् स्यात्

कृत कृत्यश् च भारत २०

ॐ तत् सदिति, श्रीमद् भगवद् गीतासु, उपनि षत्सु,ब्रह्म विद्यायाम्,योग शास्त्रे,श्रीकृष्णार् जुन सँव् वादे, पुरुषोत् तम योगो नाम, पञ्च दशो ऽ ध्यायः

16th adhyaya

ॐ श्री परमात् मे ने नमः

अथ षोडशोऽध्यायः

दैवा सुरसम् पद् विभाग योगः

श्री भ उ

अभयं सत् व सं शुद् धिः

ज्ञान योगव् यवस् थितिः

दानन् दमश् च यज्ञश् च

स्वाध्या यस् तप आर् जवम् १

अहिम् सासत् यमक् रोधः

त्यागश् शान् तिर पैशुनम्

दया भूतेष् वलो लुप् त्वम्

मार् दवम् ह्रीर चापलम् २

तेजः (ह) क् षमा धृतिश् शौचम्

अद् रोहो नाति मानिता

भवन् ति सम् पदन् दैवीम्

अभिजा तस् य भारत ३

दम् भो दर् पोऽ भि मानश् च

क्रोध# पारुष् यमेव च

अज्ञानन् चाभि जातस् य

पार् थ सम् पद मासुरीम् ४

दैवी सम्पद् विमोक् षाय

निबन् धाया सुरी मता

मा शुचस् सम् पदन् दैवीम्

अभिजा तोऽ सि पाण् डव ५

द्वौ भूत सर् गौ लोकेऽस्मिन् (!!)

दैव आसुर एव च

दैवो विस् तरश # प्रोक् तः

आसुरम् पार् थ मे शृणु ६

प्रवृत् तिञ् च निवृत् तिञ् च

जना न विदुरा सुराः

न शौ चन् नापि चाचारः

न सत् यन् तेषु विद् यते ७

असत् यमप् रतिष् ठन् ते

जगदा हुर नीश् वरम्

अपरस् पर सम् भूतम्

किमन् यत् काम हैतुकम् ८

एतान् दृष् टिमवष् टभ् य

नष् टात् मानोऽ ल्प बुद् धयः

प्रभ वन् त्युग् रकर् माणः

क्षयाय जगतोऽ हिताः ९

काम माश् रित् य दुष् पूरम्

दम् भमान मदान् विताः

मोहाद् गृहीत् वाऽ सद् ग्राहान्

प्रवर् तन् तेऽ शुचिव् रताः १०

चिन् ताम परिमे याञ् च

प्रलयान् ता मुपाश् रिताः

कामो पभोग परमाः (!!)

एता वदिति निश् चिताः ११

आशा पाशश तैर् बद् धाः

कामक् रोध परा यणाः

ईहन् ते काम भोगार् थम्

अन् याये नार् थ सञ् चयान् १२

इदमद् य मया लब् धम्

इमम् प्राप् स्ये मनो रथम्

इदमस् ती दमपि मे (!!)

भविष् यति पुनर् धनम् १३

असौ मया हतश् शत्रुः

हनिष् ये चा परा नपि

ईश्वरोऽ हम हम् भोगी

सिद् धोऽ हम् बलवान् सुखी १४

आढ् योऽ भिजन वानस् मि

कोऽ न्योऽ स् ति सदृशो मया

यक् ष्ये दास् यामि मोदिष् ये

इत् यज्ञान विमो हिताः १५

अनेक चित्त विभ् रान्ताः

मोह जाल समा वृताः

प्रसक् ता% काम भोगेषु

पतन् ति नरकेऽ शुचौ १६

आत् मसम् भावितास् तब् धाः

धन मान मदान् विताः

यजन् ते नाम यज्ञैस् ते

दम् भेना विधि पूर् वकम् १७

अहङ् कारम् बलन् दर् पम्

कामङ् क्रोधञ् च सं श्रिताः

मामात् मपर देहेषु

प्रद् विषन् तोऽ भ्य सूयकाः १८

तानहन् द्विषत% क्रूरान्

सम् सारेषु नरा धमान्

क्षिपाम् यजस् रम शुभान् (!!)

आसुरीष् वेव योनिषु १९

आसुरीँय् योनि मापन्नाः

मूढा जन् मनि जन् मनि

मामप् राप् यैव कौन् तेय

ततो यान्त्य धमाङ् गतिम् २०

त्रिविधन् नरकस् येदम्

द्वारन् नाशन मात् मनः

काम% क्रोधस् तथा लोभः

तस् मादेतत् त्रयञ् त्यजेत् २१

एतैर् विमुक् त % कौन् तेय

तमोद् वारैस् त्रिभिर् नरः

आचरत् यात् मनश् रेयः

ततो याति पराङ् गतिम् २२

यश् शास् त्र विधि मुत् सृज्य

वर् तते काम कारतः

न स सिद् धिमवाप् नोति

न सुखन् न पराङ् गतिम् २३

तस् माच् छास् त्रम् प्रमाणन् ते

कार् या कार् यव् यवस् थितौ

ज्ञात्वा शास् त्र विधानोक् तम्

कर् मकर् तुमिहार् हसि २४

ॐ तद् सदिति श्री मद् भगवद् गीतासु,उपनि षत्सु, ब्रह्म विद्या याम्, योग शास्त्रे, श्रीकृष्णार्जुन सँव्वादे, दैवा सुरसम् पद् विभाग योगो नाम षोडशोऽध्याय:

17th adhyaya

ॐ श्री परमात् मे ने नम:

अथ सप्त दशोऽध्याय:

श्रद् धात्रय विभाग योग:

अ उ

ये शास् त्र विधिमुत् सृज्य

यजन् ते श्रद् धयान् विता:

तेषान् निष् ठातु का कृष्ण

सत् वमाहो रजस् तम: १

श्री उ

त्रिविधा भवति श्रद् धा

देहि नाम् सा स्वभावजा

सात् विकी राजसी चैव

तामसी चेति ताम् शृणु २

सत् वानु रूपा सर् वस्य (!!)

श्रद् धा भवति भारत

श्रद् धा मयोऽ यम् पुरुषः (!!)

यो यच् छ्रद् धस् स एव सः ३

यजन् ते सात् त्विका देवान्

यक् षरक् षां सि राजसाः

प्रेतान् भूत गणांश् चान् ये

यजन् ते तामसा जनाः ४

अशास् त्र विहितङ् घोरम्

तप् यन् ते ये तपो जनाः

दम् भाहङ् कार सँय् युक् ताः

काम राग बलान् विताः ५

कर् शयन् तश् शरीरस् थम्

भूतग् रामम चेतसः

माञ् चैवान् तश् शरीरस् थम्

तान् विद् ध्यासुर निश् चयान् ६

आहारस् त्वपि सर् वस् य

त्रिविधो भवतिप् रियः

यज्ञस् तपस् तथा दानम्

तेषाम् भेद मिमं श‍ृणु ७

आयुस् सत् त्व बलारोग् य -सुखप् रीति विवर् धनाः

रस् यास् स्निग् धास् थिरा हृद् याः

आहारास् सात् त्विकप् रियाः ८

कट् वम् ललवणात् युष् ण-तीक् ष्ण रूक् षवि दाहिनः।

आहारा राजसस् येष्टाः

दुःख शो कामयप् रदाः ९

यात यामङ् गतरसम् (!!)

पूति पर् युषितञ् च यत्

उच् छिष् टमपि चामेध् यम्

भोजनन् तामसप् रियम् १०

अफला काङ् षिभिर् यज्ञः

विधि दृष् टोय इज् यते

यष् टव् यमे वेतिमनः (!!)

समा धाय स सात् त्विकः ११

अभिसन् धाय तु फलम् (!!)

दम् भार् थमपि चैव यत्

इज् यते भरतश् रेष्ठ

तँय् यज्ञम् विद् धि राजसम् १२

विधि हीनम सृष् टान्नम्

मन् त्रहीनम दक् षिणम्

श्रद् धा विरहितँय् यज्ञम्

तामसम् परिचक् षते १३

देवद् विजगुरुप् राज्ञ पूजनम् शौच मार् जवम्

ब्रह्मचर् यमहिम् सा च

शारीरन् तप उच् यते १४

अनुद् वेग करँव् वाक् यम्

सत् यम् प्रिय हितञ् चयत्

स्वाध् यायाभ् यसनञ् चैव

वाङ्मयन् तप उच् यते १५

मन# प्रसादस् सौम् यत् वम्

मौनमात् मविनिग् रहः (!!)

भाव सम् शुद् धि रित् येतत्

तपो मानस मुच् यते १६

श्रद् धया परया तप् तम्

तपस् तत् त्रिविधन् नरैः

अफला काङ् षिभिर् युक् तैः

सात् त्विकम् परिचक् षते १७

सत् कारमान पूजार् थम्

तपो दम् भेन चैव यत्

क्रियते तदिहप् रोक् तम्

राजसञ् चलमध् रुवम् १८

मूढग् राहेणात् मनोयत्

पीडया क्रियते तपः

परस् योत् सादनार् थम् वा

तत् तामस मुदा हृतम् १९

दातव् यमिति यद् दानम्

दीयतेऽ नुपका रिणे

देशे काले च पात्रे च

तद् दानम् सात् त्विकम् स्मृतम् २०

यत् तुप् रत् युपका रार् थम्

फलमुद् दिश्य वा पुनः

दीयते च परिक् लिष् टम्

तद् दानम् राजसम् स्मृतम् २१

अदेश काले यद् दानम् (!!)

अपात्रेभ् यश् च दीयते

असत् कृतम वज्ञातम्

तत् तामस मुदा हृतम् २२

ॐतत् सदिति निर् देशः

ब्रह्मणस् त्रिविधस् स्मृतः

ब्राह्मणास् तेन वेदाश् च

यज्ञाश् च विहिता# पुरा २३

तस् मादोमित् युदाहृत् य

यज्ञ दान तप% क्रियाः

प्रवर् तन्ते विधानोक् ताः

सततम् ब्रह्मवा दिनाम् २४

तदित् यनभिसन् धाय

फलँय् यज्ञ तप% क्रियाः

दानक् रियाश् च विविधाः

क्रियन् ते मोक् षकाङ्क् षिभिः २५

सद् भावे साधु भावे च

सदित् येतत् प्रयुज् यते

प्रशस् ते कर् मणि तथा

सच् छब् द# पार् थ युज् यते २६

यज्ञे तपसि दाने च

स्थितिस् सदिति चोच् यते

कर् म चैव तदर् थीयम्

सदित् येवाभि धीयते २७

अश् रद् धया हुतन् दत् तम्

तपस् तप् तङ् कृतञ् च यत्

असदित् युच् यते पार् थ

न च तत् प्रेत् य नो इह २८

ॐ तत् सदिति श्री मद् भगवद् गीतासु,उपनि षत्सु, ब्रह्म विद्या याम्, योग शास्त्रे, श्रीकृष्णार्जुन सँव्वादे,श्रद् धात्रय विभाग योगो नाम सप्त दशोऽध्याय:

18th adhyaya

ॐ श्री परमात् मने नम:

अथ अष्टा दशोऽध्याय:

मोक्ष सन् न्यास योग:

अ उ

सन् न्यासस् य महा बाहो

तत् त्व मिच्छामि वेदितुम्

त्यागस् य च हृषी केश

पृथक् केशि निषू दन १

श्री उ

काम्यानाङ् कर्मणान् न्यासम्

सन् न्यासङ् कवयो विदुः

सर्व कर्म फलत् यागम्

प्राहुस् त्यागँव् विचक् षणाः २

त्याज्यन् दोष वदित् येके

कर्मप् राहुर् मनीषि णः

यज्ञ दान तप% कर्म

नत् याज्य मिति चापरे ३

निश्चयं शृणु मे तत्र

त्यागे भरत सत् तम

त्यागो हि पुरुषव् याघ्र

त्रिविधस् सम् प्रकीर् तितः ४

यज्ञ दान तप% कर्म

नत् याज्यङ् कार्यमे वतत्

यज्ञो दानन् तपश्चैव

पाव नानि मनीषि णाम् ५

एतान्य पितु कर् माणि

सङ्गन् त्यक्त्वा फलानि च

कर् तव्या नीति मे पार्थ

निश् चितम् मत मुत् तमम् ६

नियतस् यतु सन् न्यासः

कर्म णो नोप पद्यते

मोहात् तस्य परित् यागः

तामस# परि कीर्तितः ७

दुःख मित्येव यत् कर्म

कायक् लेश भयात् त्यजेत्

स कृत्वा राजसन् त्यागम्

नैवत् याग फलँल् लभेत् ८

कार्यमित् येव यत् कर्म

नियतङ् क्रियतेऽ र्जुन

सङ्गन् त्यक्त्वा फलञ् चैव

सत्या गस् सात् त्विको मतः ९

नद् वेष्ट्य कुशलङ् कर्म

कुशले नानु षज्जते

त्यागी सत् त्व समा विष्टः

मेधावी छिन् न संशयः १०

नहि देह भृता शक्यम्

त्यक्तुङ् कर्माण् यशे षतः

यस् तु कर्म फलत् यागी

सत् यागीत् यभि धीयते११

अनिष्ट मिष्टम् मिश्रञ् च (!!)

त्रिविधङ् कर्मण# फलम्

भवत् यत्या गिनाम् प्रेत्य

नतु सन् न्यासिनाङ् क्वचित् १२

पञ्चै तानि महा बाहो

कारणा निनि बोध मे

साङ् ख्ये कृतान् ते प्रोक्तानि (!!)

सिद् धये सर्व कर्मणाम् १३

अधिष् ठानन् तथा कर्ता

करणञ् च पृथग् विधम्

विविधाश् चपृथक् चेष्टाः

दैवञ् चैवात्र पञ्चमम् १४

शरीर वाङ् मनो भिर् यत्

कर्मप् रारभ ते नरः

न्याय् यँव् वा विपरी तँव् वा

पञ्चैते तस्य हेतवः १५

तत्रैवं सति कर्तारम्

आत् मानङ् केवलन् तुयः

पश्यत् यकृत बुद् धित्वात्

नस पश्यति दुर्मतिः १६

यस्य नाहङ् कृतो भावः

बुद् धिर् यस्य न लिप्यते

हत् वापि स इमाँल् लोकान्

न हन्ति ननि बध्यते १७

ज्ञानञ् ज्ञेयम् परिज्ञा ता

त्रिविधा कर्म चोदना

करणङ् कर्म कर्तेति

त्रिविध% कर्म सङ्ग्रहः १८

ज्ञानङ् कर्म च कर्ता च

त्रिधैव गुण भेदतः

प्रोच्यते गुण सङ्ख्याने

यथा वच् छृणु तान्यपि १९

सर्व भूतेषु येनैकम्

भाव मव्यय मीक्षते

अवि भक्तँव् विभक्तेषु

तज् ज्ञानवँ् विद् धि सात् त्विकम् २०

पृथक् त्वेन तु यज् ज्ञानम्

नाना भावान् पृथग् विधान्

वेत्ति सर्वेषु भूतेषु

तज् ज्ञानँव् विद् धि राजसम् २१

यत् तु कृत् स्नव देकस् मिन्

कार्ये सक्तम हैतुकम्

अतत् त्वार्थ वदल् पञ्च

तत् तामस मुदा हृतम् २२

नियतं सङ्ग रहितम्

अरागद् वेषत% कृतम्

अफलप् रेप्सुना कर्म

यत् तत् सात् त्विक मुच्यते २३

यत् तु कामेप् सुना कर्म

साहङ् कारेण वा पुनः

क्रियते बहु लायासम्

तद् राजस मुदा हृतम् २४

अनु बन्धङ् क्षयं हिंसाम्

अन वेक्ष्य च पौरुषम्

मोहा दारभ् यते कर्म

यत् तत् तामस मुच्यते २५

मुक्त सङ्गो ऽ नहँव् वादी

धृत् युत् साह समन् वितः

सिद् ध्य सिद् ध्योर् निर् विकारः (!!)

कर्ता सात् त्विक उच्यते २६

रागी कर्म फलप् रेप्सुः

लुब् धो हिंसात्म कोऽशुचिः

हर्ष शोकान् वित% कर्ता

राजस# परि कीर्तितः २७

अयुक् त#प्राकृतस् स्तब् धः

शठो नैष् कृतिकोऽ लसः

विषादी दीर्घ सूत्री च

कर्ता तामस उच्यते २८

बुद् धेर् भेदन् धृतेश् चैव

गुणतस् त्रिविधं शृणु

प्रोच् यमानम शेषेण

पृथक् त्वेन धनञ् जय २९

प्रवृत् तिञ् च नि वृत् तिञ् च

कार्या कार्ये भया भये

बन्धम् मोक्षञ् च या वेत्ति

बुद् धिस् सा पार्थ सात् त्विकी ३०

यया धर्म मधर्मञ् च

कार्यञ् चाकार्य मेव च

अयथा वत् प्रजा नाति

बुद् धिस् सा पार्थ राजसी ३१

अधर्मन् धर्म मिति या (!!)

मन्यते तमसा वृता

सर्वार् थान् विप रीतांश् च

बुद् धिस् सा पार्थ तामसी ३२

धृत्या यया धार यते (!!)

मन# प्राणेन् द्रियक् रियाः

योगेनाव् यभि चारिण् या

धृतिस् सा पार्थ सात् त्विकी ३३

यया तु धर्म कामार्थान्

धृत्या धार यतेऽर् जुन

प्रसङ् गेन फला काङ्क् षी

धृतिस् सा पार्थ राजसी ३४

यया स्वप् नम् भयं शोकम्

विषादम् मद मेव च

नवि मुञ् चन् ति दुर् मेधाः

धृतिस् सा पार्थ तामसी ३५

सुखन् त्विदानीन् त्रिविधम् (!!)

शृणु मे भरतर् षभ

अभ्या साद्र मते यत्र

दुःखान् तञ् चनि गच् छति ३६

यत् तदग्रे विष मिव (!!)

परि णामेऽ मृतो पमम्

तत् सुखं सात् त्विकम् प्रोक्तम्

आत् म बुद् धिप् रसाद जम् ३७

विषयेन् द्रिय सँय् योगात्

यत् तदग्रे ऽमृतो पमम्

परि णामे विष मिव(!!)

तत् सुखं राजसं स्मृतम् ३८

यदग्रे चानु बन्धे च

सुखम् मोहन मात् मनः

निद् रालस्यप् रमादोत् थम्

तत् तामस मुदा हृतम् ३९

न तदस् ति पृथिव् यावँ् वा

दिवि देवेषु वा पुनः

सत् त्वं प्रकृति जैर् मुक्तम्

यदेभिस् स्यात् त्रिभिर् गुणैः ४०

ब्राह्मणक् षत्रिय विशाम् (!!)

शूद्रा णाञ् च परन् तप

कर्माणिप् रवि भक्तानि

स्व भावप् रभवैर् गुणैः ४१

शमो दमस् तपश् शौचम्

क्षान् तिरार् जव मेव च

ज्ञानँव् विज्ञान मास् तिक्यम्

ब्रह्म कर्मस् वभाव जम् ४२

शौर् यन् तेजो धृतिर् दाक्ष् यम्

युद् धे चाप्य पला यनम्

दान मीश् वर भावश् च

क्षात्रङ् कर्मस् वभाव जम् ४३

कृषि गोरक्ष्य वाणिज् यम्

वैश्य कर्मस् वभाव जम्

परि चर्यात् मकङ् कर्म

शूद्रस् यापिस् वभाव जम् ४४

स्वे स्वे कर्मण् यभिरतः (!!)

सं सिद्धिलँ् लभते नरः

स्वकर्म निरतस् सिद् धिम्

यथा विन्दति तच् छृणु ४५

यत# प्रवृत् तिर् भूतानाम्(!!)

येन सर्व मिदन् ततम्

स्व कर्मणा तमभ् यर् च्य

सिद् धिँव् विन्दति मानवः ४६

श्रेयान् स्वधर्मो विगुणः (!!)

पर धर्मात् स्वनुष् ठितात्

स्व भाव नियतङ् कर्म

कुर् वन् नाप् नोति किल् बिषम् ४७

सहजङ् कर्म कौन्तेय

सदोष मपि नत्य जेत्

सर्वा रम्भा हिदोषे ण

धूमे नाग् निरि वावृ ताः ४८

असक्त बुद्धिस् सर्वत्र (!!)

जितात् मा विग तस्पृहः

नैष् कर्म्य सिद्धिम् पर माम् (!!)

सन् न्यासे नाधि गच् छति ४९

सिद् धिम् प्राप् तो यथा ब्रह्म

तथाप् नोति निबोध मे

समासे नैव कौन्तेय

निष्ठा ज्ञानस्य या परा ५०

बुद् ध्या विशुद्ध या युक्तः

धृत् यात् मानन् नियम्य च

शब्दा दीन् विषयांस् त्यक् त्वा

रागद् वेषौ व्युदस्य च ५१

विविक् तसेवी लघ् वाशी (!!)

यत वाक् काय मानसः

ध्यान योग परो नित्यम्

वैराग्यं समु पाश्रितः ५२

अहङ् कारम् बलन् दर्पम्

कामङ् क्रोधम् परिग् रहम्

विमुच्य निर् ममश् शान्तः

ब्रह्म भूयाय कल्पते ५३

ब्रह्म भूत# प्रसन् नात् मा

न शोचति न काङ्क्षति

समस् सर्वेषु भूतेषु

मद् भक्तिँल् लभते पराम् ५४

भक्त्या मामभि जानाति

यावान् यश् चास्मि तत् त्वतः

ततो मान् तत्व तो ज्ञात्वा

विशते तद नन्तरम् ५५

सर्व कर्माण् यपि सदा (!!)

कुर्वाणो मद् व्यपाश्र यः

मत् प्रसा दादवाप् नोति

शाश् वतम् पद मव्ययम् ५६

चेतसा सर्व कर्माणि

मयि सन् न्यस्य मत् परः

बुद् धियो गमुपा श्रित्य

मच् चित्तस् सततम् भव ५७

मच् चित्तस् सर्व दुर् गाणि

मत् प्रसादात् तरिष्य सि

अथ चेत् त्वमहङ् कारात्

नश् रोष्यसि विनङ्क् ष्यसि ५८

यदहङ् कारमा श्रित्य

न योत् स्य इति मन्यसे

मिथ्यैषव् यव सायस् ते

प्रकृतिस् त्वान् नियोक् ष्यति ५९

स्व भाव जेन कौन्तेय

निबद् धस् स्वेन कर्मणा

कर्तुन् नेच् छसि यन् मोहात्

करिष् यस् यव शोऽपि तत् ६०

ईश् वरस् सर्व भूतानाम्

हृद् देशेऽर् जुन तिष्ठति

भ्राम यन् सर्व भूतानि

यन् त्रा रूढानि मायया ६१

तमेव शरणङ् गच्छ

सर्व भावेन भारत

तत् प्रसादात् परां शान्तिम्

स्थानम् प्राप् स्यसि शाश्वतम् ६२

इति ते ज्ञान माख्यातम्

गुह् याद् गुह्य तरम् मया

विमृश् यैतद शेषेण

यथेच् छसि तथा कुरु ६३

सर्व गुह्य तमम् भूयः

शृणु मे परमँव् वचः

इष्टोऽसि मे दृढ मिति (!!)

ततो वक्ष्यामि ते हितम् ६४

मन् मना भव मद् भक्तः

मद् याजी मान् नमस् कुरु

मामे वैष्यसि सत्यन् ते

प्रति जाने प्रियोऽ सि मे ६५

सर्व धर्मान् परित् यज्य

मामेकं शरणँव् व्रज

अहन् त्वा सर्व पापेभ्यः

मोक्ष यिष्यामि मा शुचः ६६

इदन् ते नातपस् काय

ना भक्ताय कदा चन

न चाशुश् रूषवे वाच्यम्

नच माँय् योऽभ् यसू यति ६७

य इमम् परमङ् गुह्यम्

मद् भक्तेष् वभि धास्यति

भक्तिम् मयि पराङ् कृत्वा

मामे वैष्यत् यसं शयः ६८

न च तस्मान् मनुष् येषु

कश्चिन् मे प्रिय कृत् तमः

भविता नच मे तस्मात्

अन्य# प्रिय तरो भुवि ६९

अध्येष् यते च य इमम् (!!)

धर्म्यं सँव् वाद माव योः

ज्ञान यज्ञेन तेनाहम्

इष्टस् स्यामिति मे मतिः ७०

श्रद् धावा नन सूयश् च

शृणु यादपि यो नरः

सोऽपि मुक्तश् शुभाल्ँ लोकान्

प्राप् नुयात् पुण्य कर्म णाम् ७१

कच्चि देतच्छ् रुतम् पार्थ

त्व यैकाग् रेण चेतसा

कच् चिदज्ञा न सम्मो हः

प्रनष् टस् ते धनञ् जय ७२

अ उ

नष्टो मोहस् स्मृतिर् लब्धा

त्वत् प्रसा दान् मयाच् युत

स्थितोऽस्मि गत सन्देहः

करिष् ये वचनन् तव ७३

स उ

इत्यहँव् वासु देवस्य

पार्थस् यच महात् मनः

सँव् वाद मिम मश्रौषम्

अद् भुतं रोम हर्षणम् ७४

व्यासप् रसादाच्छ् रुत वान् (!!)

एतद् गुह्य महम् परम्

योगँय् योगेश् वरात् कृष्णात्

साक्षात् कथयतस् स्वयम् ७५

राजन् संस्मृत्य संस् मृत्य

सँव् वाद मिम मद् भुतम्

केश वार्जुन यो# पुण्यम्

हृष्या मिच मुहुर् मुहुः ७६

तच् च संस् मृत्य संस् मृत्य

रूप मत् यद् भुतं हरेः

विस्मयो मे महान् राजन्

हृष्यामि च पुन#पुनः ७७

यत्र योगेश् वर% कृष्णः

यत्र पार्थो धनुर् धरः

तत्रश् रीर् विजयो भूतिः

ध्रुवा नीतिर् मतिर् मम ७८

ॐ तत् सदिति, श्रीमद् भगवद् गीतासु, उपनि षत्सु,ब्रह्म विद्यायाम्,योग शास्त्रे,श्रीकृष्णार् जुन सँव् वादे, मोक्ष सन् न्यास योगो नाम, अष्टा दशो ऽ ध्यायः

श्रीकृष्णार्पणमस्तु

श्रीकृष्णार्पणमस्तु

श्रीकृष्णार्पणमस्तु

❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁

ABOUT THE AUTHOR

Sudarshan Ravi, (Sudarshan R) is a Samskrta and Veda scholar, educator and researcher. He wears many hats in the sphere of Samskrta and Indic culture-propagation, as a teacher, content creator on YouTube, blogger and volunteer at Samskrita Bharati, conducting workshops to promulgate the cause. A post graduate from IISc and a faculty for Aptitude and critical

thinking, he seeks to apply his efforts in reaching out to as many as possible in his quest to raise awareness of the salient features of Sanatana Dharma.

BIBLIOGRAPHY

- Shreemad Bhagavad Gita, shlokaartha sahita, Gita press, Gorakhpur https://gitapress.org/downloadable/ebooks

- Ashtadhyayi Dhaatu paatha https://ashtadhyayi.com/

- Samskrta Nandinihttps://www.youtube.com/@samskrtanandini2679

- Chandojnanam https://sanskrit.iitk.ac.in/

Om Tat Sat

Who should buy this book?

1. Beginners of Devanagari script

2. Sanskrit learners

3. Hindi speaking audience

4. Children enthusiastic about BG memorization

5. Gita learners

6. Gita advanced learners who already know Gita but want to refine and polish it in a Vedic style with proper intonations

7. Any shloka-learner can apply this method of splitting words to other texts

Page | 2

2 | Page